

T.C
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ
SAHNE SANATLARI ANASANAT DALI
BALE PROGRAMI

KLASİK BALE EĞİTİMİNDE KUĞU GÖLÜ BALESİ'NİN ÖNEMİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan:
20152313007 Evelina Tunçsav

Danışman:
Prof. M. Dilek EVGİN

İSTANBUL 2019

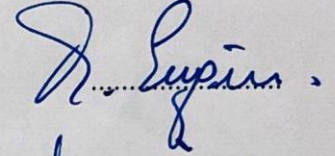
Evelina TUNÇSAV tarafından hazırlanan **KLASİK BALE EĞİTİMİNDE KUĞU GÖLÜ BALESİNİN ÖNEMİ** adlı bu çalışma aşağıda adları yazılı jüri üyelerince Oybirliğiyle / Oyçokluğuyla Yüksek Lisans Tezi olarak Kabul Edilmiştir.

Kabul (Sınav) Tarihi : 21/06/2019

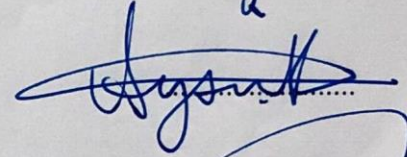
(Jüri Üyesinin Ünvanı , Adı , Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

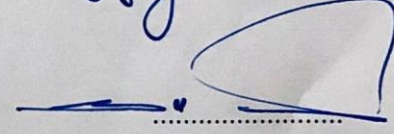
Jüri Üyesi : Prof. M. Dilek EVGİN (Danışman)

Jüri Üyesi : Prof. Ayşin KABALAK

Jüri Üyesi : Prof.Dr. Bülent BAYRAKTAR (İstanbul Üniversitesi)

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa no.</u>
İÇİNDEKİLER	i
ÖNSÖZ.....	v
ÖZET.....	vii
SUMMARY	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
RESİMLER LİSTESİ.....	x
ÇİZİM LİSTESİ.....	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı	2
1.2. Çalışmanın Kapsamı	2
1.3. Çalışmanın Yöntemi.....	2
2. DANSIN TANIMI	3
2.1. Balenin Doğuşu, Fransa	3
2.1.1. XIV. Louis Dönemi	6
2.1.2. Baleden Romantik Dönem	6
2.2. JEAN GEORGE NOVERRE (1727-1810)	8
2.3. DANİMARKA	11
2.4. İTALYA	13
2.5. İNGİLTERE	17
2.5.1. Dame Ninette Valois	18
2.6. TÜRKİYE’ DE BALE.....	19
2.7. ÇARLIK RUSYA’SI VE BALE.....	21
2.7.1. Marius Petipa ve XIX. Yüzyılda Rusya’daki Gelişmeler.....	23
3. KUĞU GÖLÜ BALESİ	26
3.1. KUĞU GÖLÜ BALESİ’NİN YAPISI	27
3.1.1. Pyotr İlyiç Tchaikovsky (1840-1893).....	31

3.1.2. Lev İvanov (2 Mart 1834-24 Aralık 1901)	34
3.2. KUĞU GÖLÜ BALESİ'NİN TARİHİ	35
3.3. KUĞU GÖLÜ BALESİNİN KONUSU	38
3.3.1. I. Perde.....	39
3.3.2. II. Perde	39
3.3.3. III. Perde.....	39
3.3.4. IV. Perde	40
4. KLASİK BALE NEDİR?	41
4.1. AKADEMİK KLASİK BALE EĞİTİMİ.....	41
4.2. AGRİPPİNA VAGANOVA KİMDİR?	43
4.3. VAGANOVA METODU VE EĞİTİMİ	43
5. AKADEMİK KLASİK BALE EĞİTİMİNDE DERS AKIŞI VE EGZERSİZLERİ	46
5.1. BAR (BARRE) EGZERSİZLERİ.....	47
5.2. ORTA (CENTER) EZGERSİZLERİ	47
5.3. ALLEGRO (SIÇRAMA)	48
5.4. KUĞU GÖLÜ BALESİNDE KULLANILAN TEMEL HAREKETLERİN AKADEMİK KLASİK BALE EĞİTİM MÜFREDATINDAKİ YERLERİ ..	51
5.5. AKADEMİK KLASİK BALE EĞİTİMİNDEKİ ANA POZLAR.....	51
5.6. ATTITUDE CROISÉE VE EFFACÉE.....	54
5.7. I. ARABESQUE.....	55
5.8. PAS GLISSÉ	57
5.9. SİSONNES	58
5.10. SİSONNE FERMÉE	59
5.11. SISONNE OUVERTE.....	60
5.12. SİSONNE FONDUE.....	61
5.13. PAS DE CHAT	62
5.14. PAS BALLONNÉ	62
5.15. PAS COUPÉ BALLONNÉ (POINT ÜSTÜNDE).....	63
5.16. PAS DE BOURRÉE SUIVI	64
5.17. PAS FAİLLİ.....	64
5.18. PAS EMBOITÉ	65

5.19. BATTU'LER (Batterie)	66
5.20. DÖNÜŞ HAREKETLERİ	67
5.21. POR DE BRAS (ÜST BEDEN HAREKETLERİ)	68
6. SONUÇ.....	72
7. KAYNAKLAR	73
8. ÖZGEÇMİŞ.....	74

ÖNSÖZ

Yüzyıllar önce insanoğlunun kendini keşfetmesiyle ortaya çıkan dans, zamanla gelişmeye, evrimleşmeye ve evrenselleşmeye başlayarak içerisinde birçok farklı türü barındıran bir sanat dalı haline gelmiştir. Dansın belirli formlar ve kurallar çerçevesinde uygulanmasına kısaca bale denir. Bale sanatı denilince akla parmak ucunda dans eden zarif balerinler, havada ya da yerde dönüş becerilerini göstermeyi amaçlayan baletler, güzel bir müzik, eserin konusuna uygun dekor ve şahane kostümlerin olduğu büyüleyici bir ortam gelir. Hayallerimizde yarattığımız kurgu böyle olsa dahi görsel şölenin temelini oluşturan uzun soluklu bir eğitim ve çaba yadsınamaz. Çünkü bale, bir meslek ve disiplin sanatıdır.

Küçük yaşlarda özenerek başladığım bu mesleğe, gerek dans ettiğim, gerekse eğitmen olarak çalıştığım, ruhen ve bedenen etkisi altında kaldığım eser olan KUĞU GÖLÜ Balesi'ni kendime örnek aldım ve akademik klasik bale eğitimindeki önemini bu çalışmamda anlatmayı amaçladım. Bu süreçte,

Öncelikle, bu mesleği icra etmemi sağlayan, sanatın her türünü bana sevdiren ve her zaman benimle gurur duyan AİLEME,

Bu çalışmada, bana ihtiyacım olan psikolojik desteği sağlayan ve her konuda yardıma hazır olan kardeşlerim, Sn. Arş. Gör. İŞİL ALATAŞ'a ve Sn. Öğr. Gör. MELİS ERKAÇAN'a,

Çalışmamı baştan-sona düzenleyen ve takip eden, tez yazma konusunda her daim her türlü desteğini yanımda hissettiğim, çok sevdiğim dostum, sınıf arkadaşım Sn. Arş. Gör. GÖKÇE SÖNMEMİŞ'e,

Profesyonel eğitmen olarak başladığım ilk günden itibaren mesleki ve özel hayatımda bana yol gsteren, tavsiyeler veren ve kendi tecrübelerini paylaşan ablam, arkadaşım Sn. Prof. AYŐIN KABALAK'a,

Özellikle Rusça'dan Türkçe'ye yaptığım bütün çevirilerimde bana el veren ve hayatımda önemli bir yeri olan çok sevdiğim Sn.Yb. Uy. Öğr. Gör. SAMİRA ASLANBEYOVA'ya,

Benden kilometrelerce uzakta olmasına rağmen her daim yanımda olmayı başaran, mesleği, meslek aşkını, meslek saygısını her fırsatta bana öğreten, sevgi ve disipliniyle büyüdüğüm, olgunlaştığım çok sevgili HOCAM Sn. Yb. Uy. Öğr. Gör. NATHALİA KHEMELEVA'ya

Son olarak da, mesleki ve hayatta ki duruşunu her zaman örnek alacağım, her türlü olumsuzluğa karşı yılmamayı, güçlü durmayı bana hatırlatan ve her zaman omuzumda elini hissedeceğim çok değerli HOCAM, danışmanım Sn. Prof. M.DİLEK EVĐİN'e

Sonsuz teşekkürlerimle ...

ÖZET

(KLASİK BALE EĞİTİMİNDE KUĞU GÖLÜ BALESİNİN ÖNEMİ)

İlk sahnelendiği günden itibaren günümüze kadar dikkatleri üzerine çekmeyi başaran ve her versiyonu ile iddiası biraz daha artan Kuğu Gölü Balesi, içeriğinde yer alan dansların kendi aralarında da farklı stil ve karakterlere bölünmesi, farklı teknik ve artistik formları içermesi, klasik bale eğitimi açısından, hem dansçı adaylarını, hem de profesyonel dansçıları özel çalışma ve algılamaya tabi tutar.

Bu tez çalışmasında, klasik bale eğitimi için önemli bir rol oynayan Kuğu Gölü Balesi'nde kullanılan ve eserin özelliğini ortaya çıkaran temel pozlar ve pozisyonlar, teknik hareketler Rus Vaganova eğitim metoduna göre hazırlanarak, hareket kuralları açıklanmıştır.

ANAHTAR KELİMELEER: bale, bale eğitimi, kuğu, kuğu gölü balesi, klasik bale, dans, eser, müzik, koreograf.

SUMMARY

Always drawing attention and becoming more daring with each version since its premiere, Swan Lake Ballet subjects both future dancers and professional dancers to special efforts and perception with regards to classical ballet training as the dances it contains are divided into different styles and characters and it contains different techniques and artistic forms.

This thesis prepares, in accordance with Russian Vaganova training method, the basic poses and positions, technical moves that are used in the Swan Lake Ballet and reveal the characteristic of the Ballet, which plays an important role in classical ballet training.

KEY WORDS: ballet, ballet training, swan, swan lake ballet, classical ballet, dance, production, music, choreographer.

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa no.</u>
Şekil 1: Salon şekli.....	46

RESİMLER LİSTESİ

	<u>Sayfa no.</u>
Resim 1: Ballet Comique de la Reine	5
Resim 2 : Jean George Noverre	8
Resim 3 : August Bournonville.....	11
Resim 4 : Enrico Cecchetti ve Anna Pavlova	13
Resim 5 : Marius Petipa	23
Resim 6: 2. Perde Corps de Ballet (Beyaz Kuğu'lar)	26
Resim 7: Kuğu Gölü Balesi, Odette - Maya Plisetskaya	29
Resim 8: Kuğu Gölü Balesi, Odile – Natalia Makarova.....	30
Resim 9: Pyotr Ilyiç Tchaikovsky.....	31
Resim 10: Lev İvanov	34
Resim 11: Kuğu Gölü Balesi 1877, A. I. Sobeshtanskaya (sol)	35
Resim 12: Kuğu Gölü Balesi 1901, L. A. Roslavleva (sağ)	36
Resim 13: Corps de Ballet (Kuğu'lar)	38
Resim 14: Agrippina Vaganova, Odette	42
Resim 15.1: I. Pozisyon.....	49
Resim 15.2: II. Pozisyon.....	49
Resim 15.3: V. Pozisyon.....	49
Resim 15.4: IV. Pozisyon.....	49
Resim 16.1: Hazırlık Kol Pozisyonu.....	50
Resim 16.2: I. Kol Pozisyonu	50
Resim 16.3: II. Kol Pozisyonu.....	50
Resim 16.4: III. Kol Pozisyonu.....	50
Resim 17.1: Croisée öne.....	52
Resim 17.2: Croisée arkaya	52
Resim 17.3: Effacée öne.....	52
Resim 17.4: Effacée arkaya.....	52
Resim 17.5: Ecartée öne.....	53
Resim 17.6: Ecartée arkaya.....	53

Resim 17.7: I. Arabesque 90 derece'de.....	53
Resim 17.8: II. Arabesque 90 derece'de.....	53
Resim 17.9: III. Arabesque 90 derece'de.....	53
Resim 17.10: IV. Arabesque 90 derece'de.....	53
Resim 18.1: Attitude Efaceé 90 derecede.....	54
Resim 18.2: Attitude Croisée 90 derecede.....	54
Resim 19: Attitude Kuğu Gölü, Odette.....	55
Resim 20.1: I. Arabesque point üstünde.....	56
Resim 20.2: I. Arabesque point üstünde	56
Resim 21: I. Arabesque Kuğu Gölü, Odette	57

ÇİZİM LİSTESİ

	<u>Sayfa no.</u>
Çizim 1: Sisonne Fermée I. Arbesque	60
Çizim 2: Sisonne Ouverte yana.....	61
Çizim 3: Pas Ballonné Croisé öne.....	63
Çizim 4: Pas Failli.....	65
Çizim 5: Battu	67
Çizim 6: I.Por de Bras	69
Çizim 7: II.Por de Bras.....	69
Çizim 8: III.Por de Bras	70
Çizim 9: IV.Por de Bras	70
Çizim 10: V. Por de Bras	71
Çizim 11: VI. Por de Bras	71

1. GİRİŞ

Dansın en önemli parçalarından olan klasik bale, görsel estetiğin, zerafetin, disiplinin, gücün, çalışmanın ve buna bağlı olarak da uzun ve meşakatli bir eğitim sürecini gerektirmektedir. Erken yaşlarda başlanması zorunlu olan bu eğitim, bale öğrencileri akademik klasik bale müfredatının gerekliliklerinin yanında, kendi virtüözlük ve teknik yeteneklerinin geliştirebilecekleri dünyada ve ülkemizde sahnelenen klasik ve modern eserlerin bölümlerinin öğrenildiği Repertuar ve vücudun daima dayanıklı, güçlü ve esnek kalabilmesini sağlayacak yardımcı derslerin oluşumudur.

Tüm dünyada akademik klasik bale eğitimi veren okulların ya da bale topluluklarının Repertuar programlarına ekledikleri Kuğu Gölü Balesi, klasik bale'den anlayan - anlamayan, eserin kime ait olduğunu bilen - bilmeyen herkes, bu eserden küçük bir melodi duyduğu ya da gördüğü anda, ruhen sanatın doyurucu gücünü hisseder

Yaratıldığı süreci takip eden her dönemde gerek konusu, gerek müziği, gerek koreografisi ile tanınan Kuğu Gölü Balesi aynı zamanda çok farklı versiyonları ile dünya da en çok sahnelenen, en etkileyici, eser statüsündedir.

Klasik bale eğitimi almakta olan her kadın dansçı adayı için Kuğu Gölü Balesi, bir gün mutlaka kariyerinde var olmasını arzu ettiği en önemli eserdir.

Galina Ulanova'nın dediği gibi *“Kuğu Gölü insanın kendini imgeleyebileceği en güzel baledir...”*¹

¹ Nasuh BARIN, **Batı Dans Tarihi**, 82.

1.1. Çalışmanın Amacı

Akademik klasik bale müfredatında bulunan her hareketin kendine özgü farklı bir karakteri ve farklı bir vurgusu vardır. Tıpkı her klasik bale eserinin kendine özgü farklı bir stili ve farklı bir karakterinin olması gibi.

Bu tez çalışmasının amacı da, Kuğu Gölü Balesi içerisinde kullanılan temel klasik bale hareketlerini tespit ederek, hareketlerin yapılaş ilkelerinin kavranmasını, klasik bale eğitimindeki önemini ortaya çıkarılmasını ve öğrencilere en doğru şekilde aktarılmasını hedefler.

1.2. Çalışmanın Kapsamı

Bu tez çalışması, Romantik dönem balelerden günümüze ulaşmış en önemli yapıtlardan biri olan Kuğu Gölü balesi temel alınarak, dünyada klasik balenin ve klasik bale eğitiminin doğuşu, tarihi, yapısı ve özelliklerinin yanısıra, Kuğu Gölü Balesi'nde dans edebilmek için gereken teknik hareketlerle, eserin stilini oluşturan temel duruş pozlarını ve pozisyonlarını kapsar.

1.3. Çalışmanın Yöntemi

Kuğu Gölü balesi incelenerek klasik bale eğitimi içerisindeki hareket düzenlerinin ortaya çıkarılmasını, Kuğu Gölü Balesi'ndeki sahnelerinden örnekler yazılı ve göresellerle açıklanmıştır.

2. DANSIN TANIMI

Dans, insanoğlunun dil'i kullanmadan önce, bedenini hareket ettirerek duygularını ifade etmeye yarayan ilk sanat eylemidir. Somut bir kanıt olmamakla birlikte dans etme güdüsünün insanın yeryüzündeki yaşamı kadar eski, hatta iletişim araçlarının içinde ilki olduğu bile kabul edilebilir. Zaman ilerledikçe dans sanatı M.S. II. ve III. yüzyıllarda kutsal kabul edilen tapınakların dışında da icra edilmeye başlayınca çok yönlü bir gelişme başlamıştır. Bu danslardan belirli bir konunun işlenmesine dayanan ilk örnekler eski Yunan mitolojisi ve Roma saraylarına dayanmaktadır.

1400'lü yılların sonuna gelindiğinde İtalya'da Ortaçağ'ın sonuna gelmiş ve Rönesans'ın etkileri kendini göstermeye başlamıştı. O zamanlarda koreografik bir düzeni olmayan bale Dominic de Pienza ve Antonio Cornazzo'nun ilk koreografik kompozisyon denemeleri ve adımlara isim vermeleriyle gelişmiş olup Fransızların ilgisini çekmeyi başarmıştır.

2.1. Balenin Doğuşu, Fransa

XVI. yüzyıl Fransa için dans alanında atılan en önemli adımlardan birini oluşturmaktadır. Rönesans döneminde müzisyenler, yapılan adımların müzik ile uyumlu olması için bu sanat dalı üzerinde yoğunlaşmaya başladılar.

Fransa kralı Franz'ın oğlu IV. Henry'nin Catherine de Medici ile evlenmesinin ardından dansın Fransa'daki gelişiminde büyük rol oynamıştır. Kocasının 1559 yılında ki ölümü ile 30 yıl boyunca sarayda çok etkin olan Medici, 15 Ekim 1581 yılında Fransa'daki Petit Bourbon Sarayı'nda Dük Joyeuse ile

Margarette Lotringens'in düğün törenlerinde Ballet Comique de la Reine adı verilen dans gösterisini seyirci önüne sergilemeyi başarır. Bu tarihte hem bale hemde opera tarihinin başlangıcı olarak sayılır.

IV. Henry ve Medici'nin katkılarıyla bale, XVI. ve XVII. yüzyılların sonunda Danimarka ve İsviçre'ye kadar uzanmıştır. Bale'nin gerçek yükselişi ise XIV. Louis döneminde başlamış, XVIII. yüzyılın ikinci yarısında Rusya'ya ulaşmıştır. Yine XVIII. yüzyılın sonlarında Opera sanatından tamamen ayrılarak bağımsızlığını ilan etmiştir.

Resim 1: Ballet Comique de la Reine

Kaynak: Dans ve Bale Tarihi, Petar Lukanov, 17

2.1.1. XIV. Louis Dönemi

XIV. Louis, babasının 5 yaşında ölmesi üzerine erken yaşta tahta oturmak zorunda kalmıştır. Siyasi kişiliği bir yana herşeyden önce çok iyi bir dansçı ve oyuncu olarak tarihe geçmiştir. 1661 yılında ise kral, dans tarihi açısından çok önemli bir adım atarak “*Academie Royale de Dans kurulsun*”² emrini verir ve akademinin başına yönetici olarak Pierre Beauchamps ve Jean Baptiste Blach’ı seçer. İşte o zaman bu günkü Klasik Akademik Bale eğitimi doğmaya başlar. (Bugünkü Paris Opera)

Pierre Beauchamps (1636-1705)

O dönemin bugünkü adıyla Paris Operası olarak bilinen Kraliyet Müzik Akademisinin en ünlü, ilk koreografi ve dans teorisyeni olup, akademik klasik bale eğitiminde günümüzde de kullanılan 5 temel pozisyonun sistematik hale getiren kişi olmuştur. Pierre Beauchamps, özellikle koreograflar için çok önemli olan bir dans ve yazım tekniği (Notasyon) yaratmıştır. Akademide teknik düzeyde verdiği dersler sayesinde balenin profesyonel bir meslek haline gelmesini sağlayarak saray dansçılarını da baleyi tek icra eden kişiler olmaktan çıkarmıştır. 1687’de yılında emekliye ayrılmıştır.

2.1.2. Balede Romantik Dönem

Romantik Bale, 19. yüzyılın başlarında neredeyse tüm sanat dallarının reforma büyük gereksinim duydukları zamanda Romantik akımda ortaya çıktığı için bu şekilde adlandırılmıştır. Romantik Bale’nin en iyi örnekleri kuşkusuz Giselle ve La Sylphide bale’leridir.

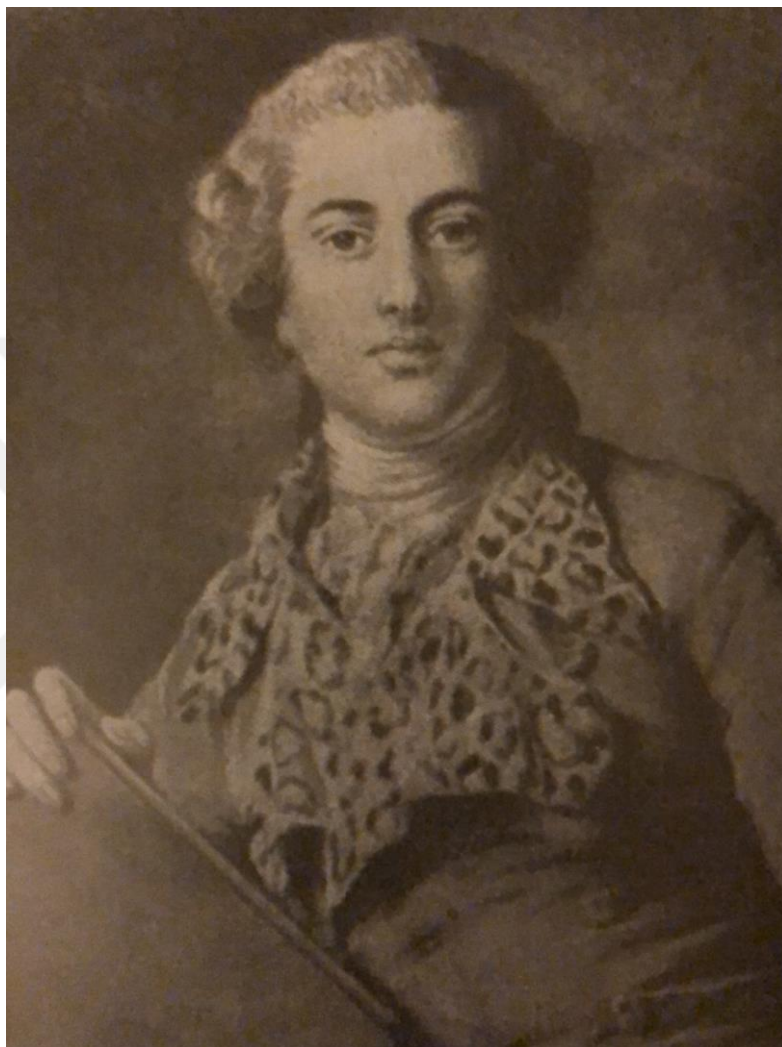
² BARIN, 35.

Romantik Bale'nin asıl önemi, bu döneme kadar yapılmış olan eserlerden daha derinlemesine ve seyirciyle direkt olarak bağ kurarak duygularına erişmesini sağlamış olmasıdır. Daha da önemlisi tüm yaratıcıların (koreograflar, besteciler, yazarlar, dekor ve kostüm tasarımcıları) aynı amaç için birleştikleri ve çalıştıkları bu dönemde, gaz ışığının da kullanılmaya başlanmasıyla, ışık efektlerinin doğmasına neden olmuştur.

Dönemin büyük balelerinin bazılarında, gerçek ve gerçek üstü, dünyasal ve ethereal (Ruhani) dediğimiz bu farklı görüntü aynı eserde sahneleniyordu.

Romantik koreografların en önemli unsurlarından biri de doğüstü sahnelerde Point ayakkabasının kullanılmasıydı. Point üstünde dans etmenin keşfi ise bale tarihinin en büyük keşiflerinden biri olarak kabul edilir.

2.2. JEAN GEORGE NOVERRE (1727-1810)

Resim 2 : Jean George Noverre

Kaynak: Dans ve Bale Tarihi, Peter Lukanov, 24.

29 Nisan 1727 yılında Fransız-İsviçre kökenli Protestan bir ailenin çocuğu olarak Paris'te dünyaya gelen Jean George Noverre, dans eğitimini "*Dans Tanrısı*"³ diye adlandırılan Louis Dupré'den almıştır.

³ BARIN, 39.

İlk sahneye çıkışı 16 yaşında, Opera Comique'te Jean Monnet'in yönetiminde içlerinde o dönemin en ünlü dansçıları Marié Salle, Dupré Barthélemy Lany gibi isimlerle olmuştur.

Jean George Noverre, tarihte dansçı, koreograf ve dans kuramcısı olarak tanınır. Dönemin konulu balelerine katkıda bulunduğu gibi, vücut dili ile öykü anlatımı üzerine çok önemli çalışmalar yapmıştır. Bu yüzden de o dönemin ünlü İngiliz tiyatro ve kuramcısı David Garrick ile çok iyi anlamışlardır. Noverre, sahnede bale diliyle sözcük olmadan öykü anlatımında dansçının bale hareketleriyle kendisini ifade etmesini, Garrick ise oyun metnini görüntüye getirirken aktörün beden dilini kullanarak kendisini ifade etmesini vurgulamışlardır.

Paris'te çalışmalarına başlamış olan Noverre, Berlin, Dress, Marsilya, Strasburg ve Lyon'da bulunmuş, David Garrick'in davetlisi olarak Londra'ya gitmiştir. Fakat Londra seyircisinden kötü tepkiler alan Noverre, Lyon'a geri dönmek zorunda kalmıştır.

1760 yılı Noverre'in hayatında önemli bir dönüm noktası oluşturur. Dönemin tiyatro, dans gibi sanat dallarına ilgisi olan Württemberg Dükü Karl Eugen Noverre'i Stuttgart'a davet ederek Avrupa'da o zamanda en ünlü dekor ve kostümlerinin yaratıcıları ile çalışma imkanı sağlar. Noverre bu durumda 14 solist dansçı ve 44 corps de ballet (topluluk) dansçısından oluşan bir grup kurar.

Aynı yıl Stuttgart ve Lyon'da Noverre'in Letters sur le Danse (Dansa İlişkin Mektuplar) adlı kitabı yayınlanır. Hayali bir kişiye yazılan bu mektuplar dönemin sahne sanatlarının sorunlarını çözümlenmeyi ve estetik kategorilerin (dekor, kostüm) doğaya daha uygun bir şekilde olmasını içermekteydi.

1767 yılında Noverre, Stuttgart'taki ekonomik sıkıntılardan dolayı Viyana'ya yerleşir. Burada Mozart ile tanışır ve birlikte Küçük Şeyler adında bir bale yaratırlar. Fakat ikisi de çıkan sonuçtan pek memnun kalmamışlardır.

Voltaire ve Didelot'un desteklediği Noverre, bazı Opera ve Saraylarda başarı kazansada dansçılarının etrikalarını da dayanamayıp Fransa'ya dönmek istesede Fransız Devrimi buna engel çıkarmıştır. Bu yüzden Londra'ya gitmeye karar verir. Kendisine Fransız dansçılarının sunulduğu Noverre burada geçmişte yapamadığı büyük başarıyı artık elde etmiştir. Buna rağmen o ülkesine dönmek için büyük çabalar içerisindedir. Artık iyice yaşlanan Noverre Fransız Devrimi rüzgarları dinince Paris yakınlarında St. Germain-en Laye adlı küçük bir kasabaya yerleşir ve 19 Ekim 1810 yılında hayata gözlerini yumar.

Bu büyük dans ustası, koreograf, dans eğitmeni ve dans kuramcısı, modern bale'nin yaratıcısı David Garrick'in deyimiyle "*Dansın Sheaksper*"⁴ i doğum günü olan 29 Nisan'da bütün dünyada her yıl Dünya Dans Günü olarak anılmakta ve kutlanmaktadır.

⁴Petar LUKANOV, **Dans ve Bale Tarihi**, 39.

2.3. DANİMARKA

Resim 3 : August Bournonville

Kaynak: <https://www.britannica.com/biography/August-Bournonville>

Bournonville (1805-1879)

21 Ağustos 1805 yılında Danimarka, Kopenhag'da dünyaya gelen Bournonville, dans eğitimine öncelikle dönemin iyi dansçılarından olan babası Antoine Bournonville ile başlamıştır. Daha sonra eğitimini Auguste Vestris ve Pierre Garedel ile devam ettirmek için Paris'e gider. 1826-1829 yılları arasında baş dansçı olarak Academié Royale de musique Paris'te dönemin ölümsüz dansçıları Maria Taglioni ve Fany Elssler ile sahne alır.

1830 yılında Danimarka Kraliyet Balesinin başkoreografı olup belirli aralıklarla eserlerini sahneye koymak için Viyana, Stockholm, Moskova ve St. Petersburg'a gitmiştir.

1826 yılında Romantik Balelerin belki de en önemli eseri olan La Sylphide balesinin ikinci versiyonunu yaratmıştır. Bu yapıyla birlikte I. perdede ki renkli ve gerçekçi anlatımın II. perdede düşsel ve büyüsel bir biçime dönüşmesini sağlayıp bundan sonra yaratılmış olan Romantik Balelere örnek oluşturmuştur.

Bournonville'in önemli özelliklerinden biri de eserlerini gezilerindeki gözlemlerinden yaratıyor olmasıydı. Örneğin; 1842 Napoli İtalya gezisinden, 1853 Hardenger'de Düğün Norveç gezisinden, 1876 son yapıtı olan Sibiry'a'dan Moskova'ya ise Rusya gezisinde esinlenerek yarattıklarındandır.

1849 yılında yarattığı Konservatoriet adlı balesi klasik bale eğitiminde uygulanan klasik bale egzersizlerini gösteren, günümüze kadar ulaşmış önemli bir yapıtıdır.

Teatral açıdan başarılı, yüksek sıçramaları etkileyici ve teknik anlamda güçlü bir dansçı olan Bournonville, sahnelediği balelerde de bunu göze alarak kendine ait bir dans tekniği geliştirmiştir. Özellikle erkek dansçılar için geçerli olan bu tekniğe "*Bournonville Tekniği*"⁵ denmiştir. Bu tekniğin özellikleri arasında sıçramalar, dönüşler ve batterie'ler ön plana çıkmıştır.

1861-1864 yılları arasında, İsveç Kraliyet Operası'nda yönetmenlik yaptıktan sonra, Danimarka'ya geri döner.

1877 yılında ise, kendisine hizmetlerinden dolayı Şövalyelik Nişanı verilir ve 1879 yılında hayata gözlerini kapar.

⁵ BARIN, 65.

2.4. İTALYA

Resim 4 : Enrico Cecchetti ve Anna Pavlova

Kaynak: <https://assets.rbl.ms/9851701/origin.jpg>

Balenin doğumunun Fransa’da gerçekleşmesine rağmen o dönemlerde İtalyan balesi, Fransız balesine kıyasla daha iyi bir tekniğe sahipti. Bunun en önemli örneği ise, Barbarina’nın Berlin ve Paris’ten davet alıp bu tekniği sergilemesiydi. Rönesans döneminin ülkeye getirdiği şenlik ve tören havasının sahneye abartılı dekor ve kostümleriyle taşınması da bu duruma destek olmaktaydı. Fakat bu parlak, renkli ve abartılı hava, İtalyan koreograf Salvatore Vigano’nun eserlerinde kullandığı

idealizme ve akılcı düşünceye ters düşmekteydi. Yapıtlarında genellikle “*Kahramanlık*”⁶ ögesini kullanan koreograf, Beethoven ve Schiller ile çalışıyordu. Koreografilerini onların müzik temalarına göre yaratıyordu.

Salvatore Viganò, 1769 yılında Napoli’de doğmuştur. Ailesi müzikerler ve dansçılardan oluşmaktaydı. Bundan dolayı da dans ve müzik eğitime dayısı ünlü besteci Luigi Boccherini’nin okulunda başlamıştır. Bir süre sonra ilk bestelediği eser *La Vedova Scorperta* ile komik bale de oynamaya fırsatı yakalamıştır. Fakat Viganò, komik baleler yerine daha derin temaları olan, daha düşündürücü, daha dramatik konuların ele alındığı eserler yaratmak istiyordu. Ve o tarihten itibaren de Viyanalı karısı Maria Médina ile geçmişte devrim niteliğinde olan ten rengi triko giyerek bu tip eserlerde dans etmeye başlamışlardır.

Viganò’nun bu dönemde asıl önemli takipçisi ise Carlo Blasis olmuştur. 1803 yılında Napoli’de dünyaya gelen Carlo Blasis iyi bir dansçı, koreograf ve tarihe geçmiş bir teorisyendir. Önce Paris Opera ardından da Milano Scala’da Viganò’nun ünlü eserlerinde sahne almıştır. Daha sonra ise diğer koreografların o güne dek ele almadıkları konuların koreografisini yaratıp bir yandan da yarattığı tiplerini canlandırmasıyla ünlenmiştir. Bunların arasında *Don Quixote*, *Torquado*, *Tasso* ve *Faust* gibi isimler yer almaktadır.

Blasis, yaratıcılığını sadece koreografi üzerinde değil de geliştirdiği teknik ile, (bu teknik günümüzde de uygulanıyor) akademik klasik bale eğitiminin en önemli hareketlerinden biri olan *pirouette* ya da *tour* adı verilen hareketin yapımına ayrı bir boyut kazandırmıştır. Ayrıca, Bologna’nın *Uçan Merkür* adlı heykelinden ilham alarak, *Attitude* pozunu yaratması ve dönüş hareketlerinde baş dönmesini engellemek için farklı bir teknik geliştirmiştir.

1820 yılında, yayınladığı *Traité élémentaire, théorique, et pratique de l’art de la danse* (dans sanatının kuramları ve uygulaması üzerine başlangıç aşaması) adlı

⁶ BARIN,57

kitabında, dans tekniğini, dans tarihini ve dans teorisini bilgilerini ve yaratıcılıklarını katarak dile getirmiştir.

1830 yılında yazdığı The Code of Terpsichore (dans perisinin yasaları) adlı kitabında ise klasik bale tekniğinin belirli kurallara bağlı bir sistemle yapılmasının yanı sıra hareket ve müzik ilişkisini konu almıştır.

1837 yılında Carlo Blasis, o dönemde Klasik Bale eğitimine kattıklarından dolayı Milano Scala Operasına bağlı olan Akademinin başına gelir. Bu Akademiyi çok kısa zamanda tüm Avrupa ve Rusya'nın merkezi haline getirir. Aralarında Fanny Cerrito, Lucy Grahn, Carolina Rosatti gibi dönemin en ünlü dansçılarından olan isimler, bu okuldan yetişmeye başlar.

1878 yılında hayata veda eden Blasis'in en önemli mirası Fokine, Vaslav Nijinsky Enrico Cecchetti, Anna Pavlova, Tamara Karsavina ve daha bir çok ünlü isimin hocalığını yapan Giovanni Lepri'dir.

İtalya'da bale deyince tartışmasız dönemin en önemli isimlerinden biri olan Enrico Cecchetti gelir aklımıza;

Enrico Cecchetti 21 Temmuz 1850 yılında, ebeveyelerinin dansçı olmasından dolayı Roma'daki Tordinona Tiyatrosu'un soyunma odasında dünyaya gelmiştir. Durum böyle olunca Cecchetti'nin yürümeye başlamasıyla dans hayatı da başlamış olur. Carlo Balasis'in yetiştirdiği Giovanni Lepri'nin de öğrencisi olmuştur. Sahneye ilk kez 1870 yılında, Scala di Milano 'da çıkmıştır.

1887 yılında, St. Petersburg 'daki Mariinsky Tiyatrosu'nda sahnelenen Tchaikovsky'nin Uyuyan Güzel balesinde başrolde sonra en önemli rollerden olan Carabose ve Mavi Kuş rollerini dans etmiştir.

1890 yılında, bale yönetmen yardımcılığına atandı. 1892 yılında ise Çarlık Bale Okulu'nda dans öğretmenlerine başlamıştır. Tamara Karsavina, Anna Pavlova, Vatslav Nijinsky gibi dansçılar yetiştirmiştir.

1902 yılında, Varşova İmpratorluk Tiyatrosu'nda başöğretmen olarak işe başlamıştır. 3 yıl burada çok önemli çalışmalar yaptıktan sonra St. Petersburg'a giderek burada özel bir okul açmıştır.

1909 yılından itibaren, Diaghilev'in Rus Balesi topluluğunda başöğretmen olarak çalıştığı sırada, bazı balelerin karakter rollerini yorumlamıştır. Bunların bazıları, Petruşka balesinde Kuklacı, Altın Horoz'da Müneccim, Şehrazat balesinde Büyük Haremağası'dır.

1913 yılında, öğrencisi Anna Pavlova ile dünya turnesine çıkıp aynı zamanda Diaghilev ile çalışmaya devam etti.

1918 yılında, karısı balerin Giuseppina de Maria ile birlikte Londra'da Alica Markova ve Serge Lifar gibi öğrencileri yetiştirdikleri bir dans akademisi kurdular.

1923 yılında, Milano'ya geri dönerek yine kendi adına bir okul açtı. İki yıl sonra Milano Scala Operası'nın yöneticiliğine getirildi. 12 Kasım 1928 yılına kadar ders vermeye devam etti. 13 Kasım günü ise ani bir krizle hayata gözlerini kapattı.

Enrico Cecchetti'nin Akademik Klasik Bale eğitimindeki konumu, gerek kendi tekniğini geliştirmiş ve özellikle günlük bale egzersizlerinde uygulamış olup, bu tekniği Rusya'ya taşımış olması, gerekse Akademik Klasik Bale eğitimindeki adımların icrasında legato ve ona bağlı kavramlar yaratmış olması o dönemde büyük etki yaratmıştır. Bunların en önemlisi Akademik Klasik Bale eğitiminde en çok icra edilen Arabesque ve Attitude hareketlerinin formunu değiştirmiş olup bunu da uygulatmış olmasıdır.

1922 yılında, C.W. Beaumont ve L. İdziskovsky'nin de yardımıyla Klasik Tiyatro Dansının Teorisi ve Uygulaması için bir el kitabı yayınlamıştır.

2.5. İNGİLTERE

İngiltere'de Ulusal bir Bale topluluğu kurulmadan önce, Haymarket'teki Opreaevinde yüzyılı aşkın bir süredir Bale gösterileri yapıyordu. 1800'lü yılların sonlarında bale, Leicester Square Alhambra ve Empire Müzikhollerinin programlarında vazgeçilmez bölümlerinden olmuştur. Daha sonraki dönemlerde ise Diaghilev ve Pavlova'nın etkisiyle İngiliz Bale topluluğu kurulması yönündeki isteklerini arttırmıştır. Ancak buradaki en büyük sorun, iyi bale eğitimi veren okulların eksikliği idi. Bu yüzden İngiltere'nin en iyi öğreticilerinden olan ve Opera Dans Birliği'nin kurulmasın da önemli rol oynayan Edoard Spinoza 19. yüzyılın sonlarında Londra'da bir bale okulu açtı. Okul sonradan günümüzde de Dünyanın en önemli okullarından biri olan Royal Academy of Dancing'e dönüştü. Bununla birlikte esas varılmak istenen nokta iyi dansçı yetiştirmenin yanında, bale konusunda bilgili bir seyirci kitlesi oluşturmaktı.

Bilindiği gibi “*İngiliz Balesi bu sanat içinömürleri boyunca bu sanat için çalışmış üç kadına çok şey borçludur.*”⁷ Dame Ninette Valois Royal Ballet'in Anıtı, Dame Adeline Genee, Empire Tiyatrosu'nun Prima balerini, Marie Rambert ise, kendi adını taşıyan okulunu ve topluluğunu kurmuş olup İngiliz Ulusal Balesi'ne büyük katkıda bulunmuşlardır. Daha sonra Marie Rambert'in öğrencileri 1930 yılında, Ballet Club stüdyosunun temellerini atarak İngiliz Balesi'nin biçimlenmesinde çok yarar sağlamışlardır ki bu stüdyo Frederic Ashton, Antony Tudor ve Andree Howard gibi dönemin iyi koreografların sayesinde Mercury Tiyatrosu'na dönüşmüştür. Bu

⁷ Ivor GUEST, **Bale Tarihi**, 130

Tiyatro Mariinsky Tiyatrosu ile kıyaslanacak kadar iyi bir durumda olamasa bile bir dönem Karasvina ve Alicia Markova'yı sahnesinde dans ettirmeyi başarmıştır.

2.5.1. Dame Ninette Valois

Valois, 1898 yılında İrlanda'nın Blessington kentinde doğmuş olup, asıl ismi Edris Stanus'dur. Dans eğitimine Paris'te Enrico Ceccehetti ile başlamıştır. Kısa sürede başarı yakalayan Ninette önceleri Revü'lerde ve Opera'larda dans etmiştir. 1923 yılında, Rus Bales topluluğu'na konuk sanatçı olarak davet edilen Ninette, dans ettiği birçok eserde kendini kanıtlamayı başarmıştır.

Valois ilk başarısını Camargo Derneği için kurguladığı Job adlı balesi ile elde etmiştir. Balenin librettosunu Geoffrey Keynes ve Gwen Raverat William Blake'in resimlerle anlattığı kitabından esimlenerek yaratmıştır. İlk kez 5 Temmuz 1931 yılında Cambirdge Tiyatrosu'nda sahnelenmiştir.

İkinci büyük balesini ise, Rake's Progress'i (Hovardanın sonu) 20 mayıs 1935 yılında Sadler's Wells Tiyatrosu'nda sergilemiştir.

Valois, 1937 yılında yeni bir eser daha yaratır. Chekmate (satranç) adındaki bu eser ilk kez aynı yıl 15 Haziran'da Paris'te Champ-Elysees Tiyatrosu'nda sahnelenmiş olup Sadler's Wells Balesi'nin de ilk yurtdışı turnesi olmuştur. Bu baledeki bazı rolleri ise; Ferederic Ashton, Alan Carter, Harald Turner, Margot Fonteyn gibi yetenekli dansçılar dans etmiştir.

II.Dünya Savaşı sonrasında 1947 yılında Türk Hükümetinin çağrısı ile İstanbul'a gelen Valois, 6 Ocak 1948 yılında ilk Türk Akademik bale okulunu kurdu. 1950 yılında ise okul Ankara'ya taşınarak Ankara Devlet Konservatuarı bünyesinde

eğitim vermeye devam etti. Aynı yıl Roberto Gerhard'ın müziği ile yeni bir Don Quixote balesi yarattı.

1951 yılında İngiliz ve Dünya Balesi'ne katkılarından dolayı Dame of the British Empire nişanı ile ödüllendirildi.

1956 yılında kendi kurduğu Sadler's Wells balesi Kraliçe Elizabeth'in ayrıcalığını bağışlaması üzerine Royal Ballet'e dönüştürülmüştür. 1963 yılında Kraliyet Balesi yöneticiliğinden emekli olmuştur.

Dame Ninette Valois'in bale eserleri dışında yayınladığı 2 kitabı vardır.

1937 yılında yayınlanan Invitation to the Ballet (Baleye Davet) ve 1957 yılında yayınlanan Come Dance With Me (Gel Benimle Dans Et) adlı kitaplardır.

2.6. TÜRKİYE' DE BALE

1917 yılında ki devrimden sonra Türkiye'ye sığınan Rus bale eğitcileri İstanbul'da öğrenci yetiştirmeye ve amatör düzeyde gösteriler yapmaya başlamışlar. Eminönü'deki Halkevi'nde yapılan bu gösterilerden biri koreografisinin Arzumanova ve müziğinin A. Adnan Saygun ait olan Bir Orman Masalı'dır.

Cumhuriyetin ilanı'ndan ve opera ve batı müziğinin benimsenmesinden sonra devlet bale sanatına da yer verilmesi gerektiğini düşünmüştür. Bu yüzden 1935-1936 yıllarında Rusya'ya bale öğrencileri gönderilmeye ve orada eğitim alınmasına karar verilmiş, fakat bu karar gerçekleştirilememiştir. Daha sonra Ankara Devlet Konservatuvarı kuruluşunda büyük emekleri geçen Carl Ebert ve Paul Hindemith burada bale eğitimine yer vermeyi planladılar. Bu konuda da devlet bale okulu fikrine sıcak bakmadığı için bale yine engelle karşı karşıya kalmıştır.

Türkiye’de bale sanatının gerçek başlangıcı, 19. yüzyılın sonlarında II. dünya savaşından sonra Türk Hükümeti’nin İngiliz Kraliyet balesi’nin kurucusu Dame Ninette Valois’yı davet etmesiyle 1947 yılında başlamıştır. İlk bale eğitimi veren okul ise 6 Ocak 1948 yılında İstanbul Yeşilköy’de dönemin İstanbul Valisi Lütfi Kırdar tarafından açılmıştır. 11 erkek öğrenci ve 18 kız öğrenci kabul edilmiş olup, Okul 1950 yılında Ankara’ya taşınarak Devlet Konservatuarı bünyesinde bale bölümü olarak eğitimini sürdürmüştür. Dönemin bale öğretmenleri ve yöneticileri Dame Ninette Valois’in Sadler’ Wells dansçılarından John Newton, Beatrice Appleyard, Audrey Knigh gibi İngiliz ekolünü yansıtan isimlerdi. Okul ilk mezularını ise 1957 yılında vermiştir. Aralarında Ayla Dayılıgil, Hüsnü Sunal, Meral Öge, Yüksel Çapanoğlu gibi dansçıların bulunduğu isimlerden oluşur. Okul yıllarında İngiliz Kraliyet Balesi’nin ünlü dansçıları (Margot Fonteyn, Nadia Nernina, Anya Linden, David Blair) ile sahneye çıkma fırsatını bulan dansçılar önceleri sadece opera eserlerinin bale bölümlerinde dans ederken daha sonra Devlet Operası bale bölümünü oluşturmuşlardır.

1959-1960 yıllarında Ankara Devlet Konservatuarında sahnelenen Giselle balesi Anna Pavlova’nın dans topluluğunda dansçı olan Molly Lake’in katkılarıyla gerçekleşmiştir. Bu balenin seğilenmesindeki amaç ise Türk dansçılarının teknik yeteneklerinin dışında dramatik yeteneklerini ortaya çıkarmak olmuştur. Başrollerini ise henüz öğrenci olan Meriç Sümen ve Sait Sökmen dans etmiştir.

1960-1961 bale sezonunda Dame Ninette Valois Türkiye’ye özel yardımcısı olan Aline Phillips’i göndererek kendisinin Coppelia balesinin bütünü sahnelemesini ister. Başrollerini Binay Okurer ve Ferit Akın tarafından dans edilen eser, büyük bir beğeni ile karşılanır. Bu da Türk balesi için müthiş bir başlangıcı teşkil etmektedir.

1964 yılında müziğini türk besteci Ferit Tüzün bestelediği, koregrafisini ise Dame Ninette Valois’in yaptığı Çeşmebaşı eserini başrollerini Meriç Sümen ve Sait Sökmen dans etmişlerdir. 1967 yılında ise aynı eserle ilk yurtdışı turnesini Bulgaristan’a yapmıştır.

1973-1974 yılları ise Türk Balesi için gerek yaratılan modern ve klasik eserler, gerek bestelenen müzikler, gerekse bu alanlarda alınan ödüller ile bir dönüm noktası olmuştur.

Günümüzde altı ilde bulunan Devlet Baleleri, Klasik bale eserlerinin yanında dünyada ve ülkemizde tasarlanan farklı koreografların parçalarını, çağdaş ve modern dans tiyatrolarını da repertuarlarına katarak sergilemektedirler.

2.7. ÇARLIK RUSYA'SI VE BALE

19. yüzyılın sonuna doğru Rusya artık balenin merkezi haline gelmiştir. Rusya'nın bu konuma gelmesinin de Çarların, Çariçelerin ve birçok önemli dans adamlarının rolü büyüktür.

1670 yılında Çar Alexi Mikailoviç ve genç eşi, Alman din adamı Johann Gottfried Gregory'den St. Petersburg'a getirilmek üzere bir tiyatro grubu organize etmesi ister ve bu grubun kendi yazdığı Esther adlı oyunun oynamasını rica eder. 10 saat süren bu oyunu tiyatro grubu ancak 2 yıl sonra yani 1672 yılında sergilemeyi başarır. Tiyatro oyununun başarısı Çar Mikailoviç'i çok memnun ettiği için Gregory'den saray ve çevresini de katarak 26 öğrenciyi eğitmesini ister. Böylelikle Rusya'da ilk tiyatro ve dans okulunun temelleri atılmış olmuştur.

15 Mayıs 1738 yılında ise hem Rusya hem de dünya bale tarihinde en önemli gelişmelerden biri olarak kabul edilen Çarlık Dans Okulu, Çarın Kışlık Sarayında açılır. 12 kız ve 12 erkek öğrenciden oluşan bu okulun ilk yöneticisi Paris, Dresden ve Stockholm'de uzun yıllar dansçı ve koreograf olan Fransız Jean-Baptiste Lande'dir.

Çarlık Dans Okulu kısa sürede Çariçe Katherina 'nın da desteği ile büyük bir ivme kazanarak sadece yabancı uyruklu dansçılar değil Rus dansçılar da yetiştirmeye başlamıştır. Çariçe Katherina'dan sonra tahta oturan Çar I. Paul ile Rusya'da bale geçici bir süre gerilemeye başlamıştır. Bunun başlıca nedeni ise Çar'ın baleden çok balerinlerle ilgilenmesindendi. Bazı erkek rollerini bile, kadın dansçıların dans etmesini istiyordu.

1799 yılında koreograf Lessogrov Walberg'in Werther adlı balesini o günün günlük giysileriyle sergilediğinde ise St. Petersburg'da çok büyük bir etki yaratmıştır. Aynı yıl Hilverding'in çok sevdiği öğrencisi olan Angiolini Rus şarkı ve halk danslarından yola çıkarak devasa bir bale yapmış ve baş dansçı olarak da Fransız dansçı, Charles Didelot'u seçmiştir.

Angiolini'nin Rus balesinin şekillenmesinde çok önemli bir rol oynadığı gibi, Didelot'ta yetiştirdiği öğrencilerle rolü üstüne alanlardandır ki yetiştirdiği öğrencilerden bir tanesi 1808 yılında henüz 17 yaşındayken Lois Duport ile Zephire et Flore adlı balede baş rol dans eden genç yetenek Maria Danilova'daydı.

1809 yılında Didelot'un başarısı diğer kentlere de ayılmaya başlamıştı. Aynı yıl Moskova'da Tiyatro ve Dans Okulu açılmış ve öğrenci eğitimine başlanmıştı.

Didelot'un dans hocalığındaki üstünlüğü tartışılmaz olmasına rağmen, öğretim tekniği ve uslubu da bir o kadar sert ve disiplinliydi. Bu yüzden ki Rus yöneticiler kendisini emekli etmek zorunda kalmışlardır.

Charles Didelot'un emekliliğinden sonra Rusya'da anlayış biraz değişmeye, yıldız balerinler arasındaki rekabetler sahnelere taşınmaya başlamış ve böylelikle yeni bir dönem başlamıştır.

2.7.1. Marius Petipa ve XIX. Yüzyılda Rusya'daki Gelişmeler

Resim 5 : Marius Petipa

Kaynak: Dans ve Bale Tarihi, Petar Lukanov, 53.

11 Mart 1819 yılında Marsilya'da doğan Marius Petipa dans hayatına 7 yaşındayken kendi gibi dansçı olan babası Jean Petipa'yla başlamıştır. 8 yaşında ilk defa babasının yönetimi altındaki bale topluluğu ile Brüksel'de Müller balesinde sahneye çıkmıştır.

1838 yılında, Fransa'nın Nantes kentindeki bale grubunda baş dansçı olarak çalışmaya başlamıştır. Sonrasında Paris'e geçerek Auguste Vestris'den teknik eğitim dersleri görür.

1839 yılında, yetenekli ve genç dansçı Belçika, Fransa ve ABD'de sahnelere çıkar. Bir süre sonra Madrid'den red edemeyeceği bir teklif alarak orada ilk koreografik deneyimlerini yani Carmen et son Toreodor ve La Perle de Seville'i sergiler. Petipa, İspanya ve İspanyol kültürünü çok benimsemesine rağmen talihsiz gelişmelerden dolayı ülkeyi terk etmek zorunda kalır.

Petipa için esas dönüm noktası, 24 Mayıs 1874 yılında, Gedeonov'un teklifi üzerine St. Peteresburg'a başdansçı olması ve sonrasında Çarlık Dans Okulunda 36 yıl sürecek olan başkoreografik ve yöneticilik serüvenine adım atmasıdır.

1874 yılı Marius Petipa iyi bir başlangıç olsada, onun öncesinde de St. Petersburg'ta sahnelediği eserler oldukça beğenilmiştir. Bunlardan bazıları 1858 yılında, ilk özgün koreografisi olan orijinal adı Un Mariage sous la ré gence (Vekillik için Evlilik) 1859 yılında ise orijinal adı La Marche des Innoches yani Masumların Yürüyüşü eserleri ile olmuştur.

1862 yılında da günümüzde de hala sahnelenen ve beğenilen eserleri arasında olan Firavun'un Kızı adlı balesini Carollina Rosati için yapmış olup Mariinsky Tiyatrosu'nda sahnelenmiştir.

1869 yılında, Ludwig Minkus'un müziği ile Don Quixote balesini Moskova Bolshoi Tiyatrosu'nda sahneye koymuştur. 2 yıl sonra aynı baleyı Mariinsky Tiyatrosunda sahnelemiştir. 1869 yılında Petipa Mariinsky Tiyatrosunda başkoreograf olmuştur.

1877 yılında müziğini yine Ludwig Minkus'un bestelediği La Bayaderé balesini yaratır. Libretto'sunu Petipa'nın yakın arkadaşı olan gazeteci ve dans tarihi

yazarı Sergei Kuderkof kaleme alır. Eser müthiş bir başarı kazanarak dönemin sanat ve klasik bale eleştirmenleri tarafından “*Senfonik*”⁸ diye adlandırılır.

60 yaşlarına gelen Marius Petipa'nın yerine Kont Vhishevolovsky getirilir. Vishevolovsky kısa zamanda Petipa'nın da tecrübelerinden yararlanarak planlarını uygulamaya başlar. Önce 1861 yılında Bolshoi Tiyatrosu'nda resmi bale bestecisi olarak görev yapan, 1872 yılında aynı görevle Mariinsky Tiyatrosu'na getirilen Minkus'u görevden alarak ülkesi Avusturya'ya gönderir. Sonrasında Kont, Petipa ve asistanı olan Lev İvanov'dan A. Saint Leon ve Delibes'in Coppelia balesini yeniden yapılandırarak bir koreorafi yapmasını ister.

1880'li yıllar artık sadece Mariinsky Tiyatrosu için değil, belkide Rus bale tarihinin yapı taşlarının oluşmasını da sağlayan en önemli dönemlerden olmuştur.

Buna en güzel örnek, 1885 yılında, İtalyan dansçı Virginia Zucchi'nin St. Petersburg'a gelerek Mariinsky'de İtalyan rüzgarların esmesine ve diğer İtalyan dansçı ve koreografların buraya gelmesine olanak sağlamıştır. Bunlardan en önemlisi tartışmasız Enrico Cecchetti, Carlotta Brianza ve Pierina Legnani'dir.

Marius Petipa, hayatı boyunca 60'ın üzerinde koreografiye ve canlandırmaya imza atmıştır. Bunlardan günümüze kadar gelenlerden en ünlü olanları; Kuğu Gölü Don Quixote, Fındıkkıran, La Bayadère, Copellia, La Esmeralda ve Le Corsaire'dir.

Petipa, 17 Ocak 1905 yılında son kompozisyonunu Ceasar Pagni'nin müziği ile Prima Balerina Olga Preobrajenska için yazmıştır.

Marius Petipa, 1907 yılına kadar St. Petersburg'da yaşamış olup hayatının son yıllarını Güney Rusya'da geçirmiş ve 14 Temmuz 1910 yılında hayata veda etmiştir.

⁸ BARIN, 79

3. KUĞU GÖLÜ BALESİ

Resim 6: 2. Perde Corps de Ballet (Beyaz Kuğu'lar)

Kaynak: [https://photos.alastairmuir.com/Ballet/Dance/Swan- LakeMariinsky](https://photos.alastairmuir.com/Ballet/Dance/Swan-LakeMariinsky)

Kuğu Gölü Balesi 1875 yılında, Pyotr Ilyiç Tchaikovsky'nin ilk bestelediği, koreografisini Lev İvanov ve Marius Petipa'nın yaptığı 4 perdelik bir bale eserdir.

Konusunun Vladimir Begitchev ve Vasily Geltzer'in yazdığı bilinen Kuğu Gölü Balesi'nin hikayesi Tchaikovsky'e göre “*Çıkış yolu olmayan bir hayatın, aşk'la çözülebileceğini*”⁹ anlatmaktadır. Bu aşk hikayesini kuğu figürü üzerinde yorumlamayı amaçlamış ve söylentilere göre P.İ. Tchaikovsky bu baleyi besteledikten önce aylarca göl kenarına gidip kuğuların nasıl hareket ettiğini gözlemlemiştir.

⁹ Yury SLONİMSKY, **Bale USTALARI**, 78

Kuğu Gölü balesi, evliliğe henüz hazır olmamasına rağmen, onuruna verilen bir baloda annesinin dileğiyle bir eş seçmek zorunda kalan Prens Siegfried'in avlanmak üzere gittiği gölde, büyücü Rothbart'ın kuğu şekline dönüştürdüğü Prenses Odette arasındaki aşkın ve bu aşk sayesinde büyüünün yok edilerek sevenlerin kavuşmasının öyküsüdür. Aynı zamanda iyi ile kötünün, aydınlık ile karanlığın mücadelesini en iyi şekilde anlatmaktadır.

Bu 4 perdelik eserin en önemli özelliği, 1.ve 3. perdelerdeki saray sahnelerinde karşımıza çıkan bale deyişiyle karakter danslarının (Prenseslerin Valsi, Polonez, Mazurka, Çardaş, İspanyol dansları gibi) 2. ve 4. perdelerin de yerini gerçek klasik bale eserine bırakıyor olmasıdır. Dolayısıyla bu bale yapıtında 2 farklı yapı kullanılmış olup, dansçıları iki ya da daha fazla rolde aynı sahnede görmek mümkündür. Bu özellik Kuğu Gölü Balesi'ni diğer Romantik Balelerden ayıran en önemli unsurdur.

Kuğu Gölü Balesi'nin müziği ilk sahnelendiği zaman, Tchaikovsky'nin Undina adlı hiç sahnelenmeyen bir Opera eserinden esinlenmiş olup Adagio (Müzikte yavaş,ağır parça) bölümünde 2 vokal ses kullanılmıştır. Tchaikovsky'nin ölümünden sonra ise, Ricardo Eugenio Drigo ve M. Petipa özellikle göl sahneleri için müzik partileri araştırmış ve sonuç olarak Tchaikovsky'nin 2 piyano eserinden alıntılar yaparak günümüze kadar ulaşan müziği yaratmışlardır.

M.Petipa, Kuğu Gölü Balesi'nin 1.ve 3. perdelerinde ki balo sahnelerinin bütünü düzenlerken, Lev Ivanov ise 2. ve 4. perdelerinde ki kuğu sahnelerini (Beyaz Kuğular) tüm ince detaylarına kadar yaratmıştır.

3.1. KUĞU GÖLÜ BALESİ'NİN YAPISI

Kuğu Gölü Balesi kısaca, bir aşk hikayesidir. Bu aşk hikayesini anlatan en önemli sahne ise eserin 2. perdesinde ki Prens ile Kuğu'ya dönüştürülen Prens Odette'in düet (ikili dans) yaptıkları sahnedir.

L. Ivanov ve P.İ. Tchaikovsky bu eseri yaratırken hem müzikal hemde koreografik anlamda birbirlerini öyle iyi anlamışlar ki; gerek kuğuların gerçek bir gölde yüzermişcesine kol, sırt ve baş uyumu içerisinde hareket etmeleri, gerekse Odette ve Prens'in aşklarını anlatan huzur ve sakinlik içindeki hareketleri seyircide müthiş bir inandırıcılık hissi uyandırmıştır.

Kostüm (tüylü başlık ve romantik tütüler) ve dekorların da yardım ettiği bu balenin ana fikri "Kuğu ve Arkadaşları" olduğu için, düet sahnesi de buna bağlı olarak biçimlenmiş olup Corps de Ballet (topluluk) bu sahnede çiftle mükemmel bir uyum içinde dans etmektedir. Bu durum Kuğu Gölü Balesi'ni diğer klasik bale eserlerinden ayıran en belirleyici özelliktir. Çünkü, tüm klasik bale eserlerinde genellikle Corps de Ballet, düet yapan çiftle aynı sahneyi paylaşmalarına rağmen onlarla beraber hareket etmez. Aynı eserin içinde yer alan Siyah Kuğu Odile'in prensle yaptığı düet'de buna güzel bir örnek'tir.

Bu eserde, Siyah ve Beyaz'ın zıtlığı mükemmel bir şekilde anlatılmıştır. Beyaz Kuğu (Odette) danslarında aşkı, saflığı, zerafeti, asaleti yumuşak teknikli hareketlerle gösteriyorsa, Siyah Kuğu (Odile) danslarında bir o kadar kibiri, ihtirası, sert ve güçlü teknikli hareketlerle gösteriyordur. Bu iki zıt karakteri aynı kişinin dans etmesi de ayrı bir detayı daha göz önüne sermektedir.

Resim 7: Kuğu Gölü Balesi, Odette - Maya Plisetskaya

Kaynak: N. FADEYECEV,(1981) Bolshoi Theatre SSCR Ballet, 88.

Resim 8: Kuğu Gölü Balesi, Odele – Natalia Makarova

Kaynak: N. FADEYECEV,(1981) Bolshoi Theatre SSCR Ballet, 87.

3.1.1. Pyotr Ilyiç Tchaikovsky (1840-1893)

Resim 9: Pyotr Ilyiç Tchaikovsky

Kaynak: <https://www.britannica.com/biography/Pyotr-Ilyich-Tchaikovsky>

Romantik dönem Rus klasik bestecisi olan Tchaikovsky, 7 Mayıs 1840 yılında Rus Çarlığı'nda (Ural Dağlarında maden kenti) Vyatka iline bağlı Votkinsk'te dünyaya gelmiştir. Babasının ikinci evliliğinden olan 6 çocuğun

ikincisidir. Annesi yarı Fransız, babası da devlet maden işletmelerinden sorumlu yüksek dereceli bir memurdur. Henüz 4 yaşındayken ağabeyine piyano dersi vermek için eve gelen Fransız bir mürebbiye tarafından nota öğrenmeye başlar. Müziğe olan yatkınlığı daha çocukken ortaya çıktıysa da ailesi çocuğun dengesiz ve nevroitik hareketlerinden dolayı müzik eğitimini almasını desteklemez. Babasının iş değişimi nedeniyle aile, önce Moskova sonra da St. Petersburg'a yerleşir. Duygusal, içe dönük ve annesine çok düşkün olan Tchaikovsky, 1854 yılında 14 yaşındayken annesinin kolera hastalığından ölmesiyle büyük bir ruhi bunalım geçirir. Aynı dönemde hiçbir ilgisi olmamasına rağmen babasının zorlamasıyla Petersburg Hukuk Okuluna girer. Bir yandan da gelişmiş güzel müzik dersleri alarak kısa bir vals besteler. Hukuk okulunu bitirdikten sonra Adalet Bakanlığı'nda çalışmaya başlar. Bir süre sonra içindeki müzik tutkusu onu 1862 yılında yeni kurulmuş olan Petersburg Müzik Konservatuvarı'na iter ve Adalet Bakanlığından istifa ettikten sonra ilk bestesini 1864 yılında *Aleksandr Ostrovski*'nin "*Fırtına*"¹⁰ adlı oyunundan esinlenerek bir orkestra müziği, Uvertür'ü olmuştur. 1865 yılında Moskova Konservatuvarı'ndan armoni öğretmenliği teklifi alır ve Moskova'ya yerleşerek orada çalışmaya başlar. Son derece içine kapanık biri olan Tchaikovsky aslında toplum baskısından çekinen gizli bir eşcinseldir. Eleştirmenlik, bestecilik, akademisyenlik gibi birçok şeyi aynı zamanda yürütmeye çalışır. Birinci senfonisini bestelerken ruhsal bir bunalım daha geçirir. 1869 yılında Roméo ve Juliette fantazi Uvertür'ünü besteler. 1875-76 yıllarında ilk klasik bale bestesi olan Kuğu Gölü balesini besteler. 1877 yılında komik operası Demirci Vakula'yı besteler ve bu sırada turneye gelen İtalyan komik opera grubunun başbalerini Desirée Artot ile kısa süren ilk ve son aşkını yaşar. Aynı yıl dördüncü senfonisini besteler. Eşcinsel eğiliminin dedikoduya yol açmaması için kısa bir zaman sonra eski bir müzik öğrencisi olan Antonia Milyukova ile evlenir, fakat bu evlilik sadece 9 hafta uzun sürer. Bu bunalımlı dönemden sonra, kendisinin uzun zamandır bestelediği müziğe hayranlık duyan ve çok varlıklı bir soylu kadın olan Nadejda von Meck ile mektuplaşmaları başlamıştır. Sadece mektupla kurulan ilişki hem besteciye hem de von Meck'i çok etkilemiş olduğundan kadın Tchaikovsky'e öğretim görevini

¹⁰ BARIN, 80

bırakarak sadece müzik ile uğraşması için kendisine oldukça yüklü bir maaş bağlar. Böylelikle Tchaikovsky belki de hayatının en üretken dönemine adım atmış olur.

Sayırsız Konçerto, Oda müziği, Uvertür, Okestra müziği ve Bale müziği bestelemiştir.

Çocukları çok seven ama hiçbir zaman baba olamayacağını düşünen Tchaikovsky, 1885 yılında Moskova yakınlarında bir ev satın alarak inzivaya çekilir. Hayatının son yıllarını huzursuzluk içinde geçirir ve beklenmedik bir zamanda arkasında yüzlerce eser bırakarak hayatına 6 Kasım 1893 günü son verir. Tchaikovsky'nin ölümünden sonra yaşadığı ev Tchaikovsky'nin müzesi olarak günümüzde de kullanılmaktadır.

3.1.2. Lev İvanov (2 Mart 1834-24 Aralık 1901)

Resim 10: Lev İvanov

Kaynak: <http://www.roh.org.uk/people/lev-ivanov>

2 Mart 1834 yılında Moskova'da doğan İvanov, 19. yüzyılın kilit figürü olarak tanımlanır.

1844 yılında, St. Petersburg'a geçerek Çarlık Dans Okulu'nda eğitime başlar. 1852 yılında Corps de Ballet resmi üyesi olmuştur. Uzun yıllar Marius Petipa ile çalışmıştır.

İlk koreografik denemesi 1885 yılında La Fille Mal Gardée (Şımarık kız)' 1887 yılında müziğini Baron Vittingov-Schel'in bestelediği The Tulip of Harlem (Harlem Lalesi) ile ilk başarısını kazanmıştır. 1893 yılında Sihirli Flüt Operası ve Sindirella'nın balesinin koreografiyle dönemin en başarılı koreografları arasında yer almıştır. İvanov'un en ünlü eseri, Kuğu Gölü Balesi'nin 2.ve 4. perdelerindeki kuğuların dansıdır.

3.2. KUĞU GÖLÜ BALESİ'NİN TARİHİ

Resim 11: Kuğu Gölü Balesi 1877, A. I. Sobeshtanskaya (sol)

Resim 12: Kuğu Gölü Balesi 1901, L. A. Roslavleva (sağ)

Kaynak: N.FADEYECEV (1976) **Bolshoi Theatre SSCR Ballet, 58**

Tchaikovsky'nin ilk bestelediği bale yapıtı olan KUĞU GÖLÜ balesi ilk kez Moskova, Bolshoi Tiyatrosu'nda 4 Mart 1877 yılında sahnelenmiştir. Kuğu Gölü Balesi'nin librettosu'nun Rus halk masalı olan "Beyaz Ördek" in öyküsüne olan benzerliğinden dolayı baleye kaynak olmuş olabileceğini düşündürmektedir. Bu masal, yazar Vasily Begitchev ile Vasily Geltzer'in elinden çıkmış olup, koregrafisini koreograf Alman Jullius Reisinger yapmıştır.

Tchaikovsky, Kuğu Gölü balesi için Rimsky-Korsakov'a yazdığı mektuplarda şunları yazmış "*Böyle bir teklifi kabul etmemim nedeni hem parasızlık hem de uzun süredir bu tür bir müzik besteleme isteğimin oluşuydu.*" ¹¹

Sonuç ise beklediği gibi olmamıştır. Temsilin ilk gösterildiği gece bale severler için tam bir düş kırıklığı olmuştur. Müziğin teknik olarak çok zor olan bölümleri partisyondan çıkarılmış, yerine başka formda bölümler eklenince ortaya, kulağa hoş gelmeyen melodiler çıkmıştır.

Yaptığı işten memnun olmayan Tchaikovsky, kendi gibi besteci Sergei Taneyev'e Sylvia balesini gördükten sonra, "*Kendimden utanıyorum. Bu müziği daha önce dinleseydim asla Kuğu Gölü balesini bestelemeydim*" ... ¹² der ve uzun bir süre bale müziği bestelememe kararı alır.

Koreograf Alman Julius Reisinger'in adını ise, bale tarihinde ismine bir daha rastlanması mümkün olmamıştır.

¹¹ BARIN, 80

¹² Yury SLONİMSKY, **Bale USTALARI**, 92

Başrolleri, (Odette, Odile) dönemin prima ballerinalarından olan İtalyan Pierina Legnani ile Prens rolünde Mariinsky Tiyatrosu'nun ünlü hocalarından Paul Gerdt dans etmiştir. Pierina Legnani çok güzel bir fiziğe sahip olamasa da tekniği ve oyunculuğu Ona “Prima Ballerina Assoluta “(vazgeçilmez başbalerin) ünvanını kazandırmış olup, tarihte 32 Fouetté dönüşünü tamalayabilen ilk balerin olmuştur.

Fakat klasik bale eğitiminde günümüzde de bayan dansçılar için, çok önemli bir dönüş hareketi olan 32 Fouetté dönüşü bile eserin başarısızlığını kurtaramamıştır.

Kuşu Gölü balesinin günümüze kadar ulaşmasında en büyük rol P.İ. Tchaikovsky'nin yanısıra Lev İvanov'a aittir. Öyle ki Petipa gibi dönemin ve günümüzün ünlü koreografi, yaptığı sahnelerin bazı yerleri dışında Beyaz Kuşu sahnelerinin yanında parlaklığını kaybetmiştir. Çünkü İvanov'un yarattığı Kuşu'ların sahneleri çok duygu yüklü, masalsi ve büyüleyicidir. Asafiyev bir makalesin de Kuşu'ların dansları için “*Lirik ve Sefonik*”¹³ yorumunu kullanmıştır. Bu yorum, bir koreografin duymak isteyeceği en övgü dolu sözlerdendir.

Tchaikovsky'nin 1. ölüm yılı olan 17 şubat 1894 yılında bir anma gecesi düzenlenir. Bu anma gecesinde Tchaikovsky'nin diğer eserlerinin yanı sıra, sadece Lev İvanov'un yarattığı Kuşu Gölü Balesi'nin 2. perdesindeki Kuşuların toplanma sahnesi ele alınır. Elde edilen başarılı sonuçtan etkilenen Petipa, balenin bütününi sahnelemeye karar verir. Petipa ve İvanov'un yoğun çalışmalarının sonucunda 2. ve 4. perdelerini Lev İvanov'un 1. perde ve 3. perdelerinin yanında bütün mizansen sahnelerinin ise, Marius Petipa'nın yarattığı Kuşu Gölü balesi yeni düzenlemesiyle 15 Ocak 1895 yılında tekrar sahnelenir.

Türkiye'de ilk kez 29 Ekim 1965 yılında Ankara'da Dam Ninnete Valois tarafından sahnelenmiş olup, Odette-Odile rolünü ilk kez Gülcan Tunççeki ve Meriç Sümen değişimli olarak dans etmişlerdir.

¹³ Yury SLONİMSKY, **Bale USTALARI**, 92

Kuğu Gölü balesi günümüzde bütün dünyada 70 farklı versiyonla en çok sergilenen bale konumunda olup, neredeyse tüm versiyonları İvanov ve Petipa koreografilerinin esintilerini taşımıştır.

Kuğu Gölü balesinin bir farklı versiyonu ise, Monte Carlo balesinin sergilediği koreografisini ve yönetmenliğini Jean-Christophe Maillot yaptığı “Göl” adlı eserdir. Fransız yazar Jean Rouaud’un yazdığı öykünün temelinde uğursuzluğu bir aldatma, sorunlu aile ve annelerin çocuklarını konu almıştır. Koreograf ise, klasik bale, çağdaş dans, folk dansları ve beden kullanımlarını bambaşka bir koreografik dil yaratacak şekilde harmanlayan, romantikliğin ve lirikliğin yerine ürkütücü, öfkeli, sert, bir o kadar da dinamik, hızlı ve güçlü sahnelere yer vermiştir.

Resim 13: Corps de Ballet (Kuğu’lar)

Kaynak: www.lasplash.com/publish/Los_Angeles_Performances_116/monte-carlo-ballet-in-orange-county.php

3.3. KUĞU GÖLÜ BALESİNİN KONUSU

3.3.1. I. Perde

Yeni yaşını arkadaşlarıyla kutlamakta olan Prens Siegfried, annesinin bu kutlamaya geleceğini öğrenince, eğlenceyi durdurur. Oysa ki annesinin gelme amacı, eğlenceyi bölmek değil, ertesi gün aralarında genç prenseslerin de olacağı bir balo düzenleyeceğini ve bu baloda prensin kendine bir eş seçmesinin gerekli olduğunu söylemek içindir. Aynı zamanda prensin doğum günü hediyesi olan altın bir ok ile yay takdim etmiştir. Annesi gittikten sonra üzgün ve endişeli bir hal alan prens, hediyesini kullanmak için arkadaşlarıyla avlanmaya gider.

3.3.2. II. Perde

Arkadaşlarıyla ormana avlanmaya gittiğinde ise, içinde çok zarif kuğuların yüzdüğü prenseslere rastlar. Bu kuğuların arasında bir tanesi prensin dikkatini çekmeyi başarmıştır. Bu kuğu, Prens Odette'dir. Prens, prensesi ilk gördüğü anda ona aşık olmuştur. Odette Prens'e büyücü Rothbart'ın kendisine ve arkadaşlarına büyü yaparak gündüzleri Prens'e geceleri ise Kuğu'ya dönüştüklerini ve ancak gerçek aşkın bu büyüğü bozabileceğini anlatmıştır. Prens Siegfried ise Odette'le arkadaşlarını kurtaracağına dair söz verir. Odette'yi ertesi gün sarayda yapılacak olan eş seçme balosuna davet eder. Bunu anlayan Rothbart, balo'ya kendi kızı olan Siyah Kuğu Odile'i getirmeyi planlar.

3.3.3. III. Perde

Balo gecesindeki konukların, büyük çoğunluğu dünyanın farklı ülkelerinden gelmiş olup her ülke kendi dansını sırasıyla dans etmekteyken, içeriye büyücü Rothbart ile kızı Odile girer. Odile’i fark eden Prens Siegfried, onun Odette olduğunu sanarak onunla dans etmeye başlar ve Odile’e evlenme teklifi eder. Ancak Odile ve Prens’in evlenmesi Odette’in ölümüne sebep olacaktır.

3.3.4. IV. Perde

Büyücü Rothbart ve prens arasında geçen fırtınalı mücadeleler ve sevgininin gücü sonucunda Rothbart fırtınalarda kaybolur. Odette ve arkadaşları ise, büyüden kurtulmuş olup, Prens ile Prenses sonsuza kadar mutluluğa kavuşurlar.

4. KLASİK BALE NEDİR?

Klasik Bale hakkında birçoğumuzun farklı yorumları vardır. Bu yorumlar, bazılarımız için bedeni keşfetme, tanıma, bazılarımız için güç-fiziki güzellik-zerafet ve disiplinin oluşumu, bazılarımız için ise, parmak ucunda dans etmek gibidir.

Peki, gerçekten klasik bale nedir?

Klasik bale bir duyguyu, bir düşünceyi bedenini kullanarak, estetik kavramlar ve formlar çerçevesinde müzikle uyumlu bir şekilde anlatan ve dansın temelini oluşturan bir sanat dalıdır. Aynı zamanda Bale müthiş bir disiplin, sağlıklı bir psikoloji, fiziki uyumluluk, güç, koordinasyon ve iyi bir eğitim demektir.

4.1. AKADEMİK KLASİK BALE EĞİTİMİ

Bale sanatçısı olabilmek için bir kişinin fiziksel uygunluğunun, ritim duygusunun, dans edebilme ve mim yeteneğinin olması gerekmektedir. Bale eğitimi ise, bu unsurlarla beraber belirli programlar ve kurallar çerçevesinde bedenin bir çok yönde gelişmesini (zerafet, teknik, kuvvet, kararlılık, dayanıklılık, disiplin, esneklik, çalışkanlık, uyum) sağlayan uzun bir süreçtir. Bu yüzden bu eğitime henüz eklemler ve kaslar tam olarak olgunlaşmadan çok küçük yaşta başlanmalıdır. Klasik bale eğitimi, uluslararası kabul edilmiş, bale metodlarının kurallarına bağlı kalınarak,

öğrencilerin becerileri ve yaşları göz önünde bulundurularak sınıflandırılmalarıyla verilmektedir. Bu metodlar uluslararası ortak kavramların oluşturduğu hareketler ile gelişen ve tekrarlardan oluşan egzersizleri kapsamaktadır. Bu eğitim sürecinde kullanılan farklı uluslara ait metodlar aşağıda ki gibidir:

- 1.Rus (Vaganova Metodu)
- 2.Fransız Metodu
- 3.İngiliz Metodu

Tüm dünyada ve ülkemizde en çok uygulanan metod Vaganova Metodudur.

Resim 14: Agrippina Vaganova, Odette

Kaynak: <http://tr.pinterest.com/pin/95490454578303858/>

4.2. AGRİPPİNA VAGANOVA KİMDİR?

Agrippina Yakovlevna Vaganova, 26 Haziran 1879 yılında Rusya, St. Petersburg şehrinde Mariinsky Tiyatrosu'nda orkestra şefi özel yardımcısı olarak görev yapan Yakov Timofeeviç Vaganov'un kızı olarak dünyaya gelmiştir. 10 yaşında St. Petersburg Bale Okulu'nda öğrenimine başlayan Agrippina Vaganova, 1897 yılında okulunu tamamlayarak Mariinsky Tiyatrosu'na Corps de Ballet dansçısı olarak kabul edildi. Çok çalışması ve tekniğini geliştirmesi sonucunda solo rollere çıkmaya hak kazanmıştır.

Vaganova'nın ilk baş rol oynadığı eser, M. Fokin'in sahnelediği Chopiniana da Le Sylphides rolü ile olmuştur. Bu ve birçok solo rolde gösterdiği üstün performansından dolayı bir yıl sonra, Mariinsky Tiyatro'sunun "Prima Ballerina" (başbalerin) mertebesine yükselir.

La Bayadère'de oynadığı rol ise günümüzde dahi Vaganova Varyasyonu olarak adlandırılmaktadır. Tüm dans kariyeri boyunca oynadığı ve yönettiği eserlerde kullandığı teknik ve artistik nedeniyle de Varyasyonlar Kraliçesi olarak adlandırılmıştır.

4.3. VAGANOVA METODU VE EĞİTİMİ

Klasik bale'nin en sağlam, en teknikli ve artistik eğitim sistemini yaratan Agrippina Vaganova'nın, klasik bale eğitim metodu üç temel unsurdan oluşmaktadır;

1. Eğitimin her bir basamağının en detaylı şekilde planlanması,
2. Dansçının hem teknik, hem bedeninin iyi yönlerini ortaya çıkaracak olan egzersizlerin uygulanması,

3. Eğitim süreci içerisinde dansçılara verilen hareketleri istekli ve motive şekilde icra etmelerini sağlamaktır.

Yarattığı bu eğitim metodu, günümüzde dünya da tanınmış birçok profesyonel eğitim veren okulda ve topluluklarda eğitimler tarafından uygulanmaktadır.

Vaganova, dans ettiği yıllarda yavaş yavaş öğretmenliğe doğru adımlar atarak, kendinden genç dansçılara geliştirdiği teknikleri öğretmeye ve dans yaşamı sona erdikten sonra bu konudaki çalışmalarını sürdürmeye karar vermiştir.

Kuşu Gölü Balesi'nde jübilesini yapan İtalyan bale sanatçısı Pierina Legnani'nin tekniğini çok beğendiğini her fırsatta dile getiren Vaganova, o dönemde Rus, Danimarka, Fransız ve İtalyan hocalarla metod dersleri yapmıştır. Bu dersler sayesinde İtalyan ve Fransız metodları arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri araştırma fırsatı bulmuştur.

Vaganova'nın esas amacı, yeni teknikler öğrenmek, onları inceleyerek kendisine yararlı olanları alıp, Petipa ve Gerdt gibi ustaların bilgileri ile birlikte birleştirerek diğerlerinden farklı olma özelliğine sahip olmaktır.

1921 yılında (kendi isminin verildiği okula) Devlet Bale Okulu'na öğretmen olarak işe girmeyi başarmış ve yaşamının sonuna kadar bu okulda eğitim vermiştir. Günümüzde de bu okulun adı Vaganova ile birlikte anılmaktadır.

Rus Balesi bilindiği gibi, 19. yüzyılın sonlarından başlayarak çok güçlü bir hale gelmiş, tüm dünyada beğenilen eserler yapılmaktaydı. Fakat en büyük eksik eğitim metodunun tam olarak yaratılmamasıydı. İşte tam bu noktada Vaganova, klasik bale eğitimine yeni bilimsel yaklaşımlar getirerek büyük bir aşama kaydetmiş ve Rus balesini farklı bir boyuta taşımıştır.

Vaganova Metodunun diğerk metodlardan ayıran en önemli özelliği, kolların ve bedeninin teknik ve artistik olarak kullanılmasıdır. Bunun en belirgin örneği ise Kuğu Gölü balesi'ndeki Beyaz Kuğu'ların kol pozisyonlarını çok küçük bir dokunuşla bugünkü formuna getirmiş olmasıdır.

Vaganova 1934 yılında yazdığı Klasik Dansın Temel Prensipleri adlı kitapta yarattığı tekniği nedenleri ve uygulamaları ile ayrıntılı olarak bütün dünyanın kullandığı Fransızca terimleri kullanarak anlatmıştır.

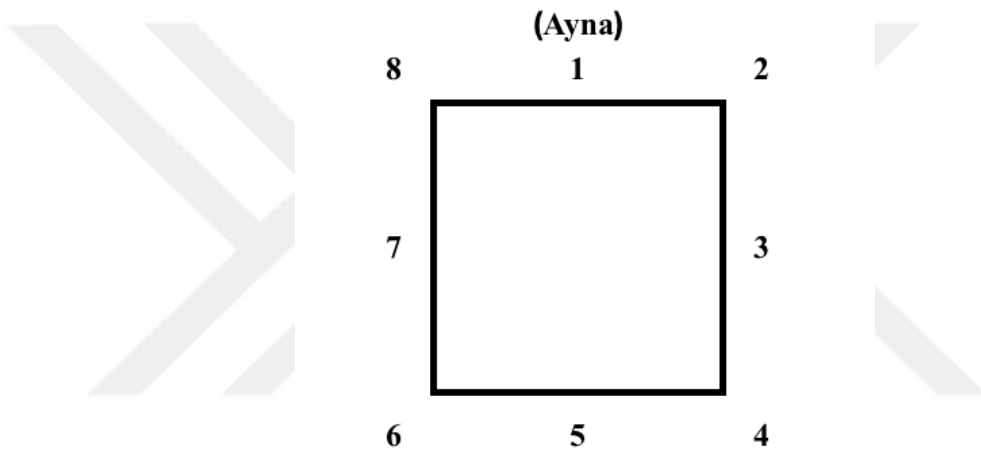
Vaganova tekniği, planlı çalışma prensiplerini ortaya koymaktadır. Hareketler her zaman bar(barre)da başlayıp ortada devam eder. Son olarak da sıçrama hareketleri ile son bulur.

Dünya üzerinde Klasik Bale sanatının en önemli akademisyenlerinden birisi olan Agrippina Vaganova'ya tüm bu çalışmaları, dans sanatına olan akademik katkıları, oluşturduğu metod ve yazmış olduğu ders kitabı nedeniyle SSCB Yüksek Akreditasyon Kurulu Başkanlığı tarafından 1934 yılında Profesör unvanı verilmiştir. Aynı yıl Rusya Federasyonu Devlet Halk Sanatçısı unvanı da verilen Vaganova 1951 yılında Leningrad (St. Petersburg)'da hayata gözlerini yummuştur.

Günümüzde Rusya'da Vaganova adına kurulmuş olan Akademide binlerce yetenekli öğrenci seçilerek bu eğitim metodu ile eğitimlerini sürdürmektedirler. Eğitimlerini tamamlayanlar ise, son derece başarılı gösterilerde görev almaktadırlar.

5. AKADEMİK KLASİK BALE EĞİTİMİ'NDE DERS AKIŞI VE EGZERSİZLERİ

Klasik bale dersleri egzersizlerin uygulanmasına elverişli ölçüde bir ve bar aynalı bir salonda icra edilmelidir.

Şekil 1: Salon şekli

Akademik Klasik Bale dersi üç bölümden oluşur. Hareketlerin başlangıcı mutlaka bar kullanılarak başlar. Çünkü barda yapılan hareketler vücudu egzersizlerin ya da dansların bütününe hazırlayacaktır. Bar'da yapılan basit hareketlerin aynaları ortada tekrar edilir. Dengeyi sağlamaya yarayan bu temel hareketlerin tamamen beden de oturtulduktan sonra zorlaştırarak kol hareketlerinin de katılmasıyla sürdürülür. Bu hareketlerin birçoğu relevé'de (yarım ayakucu) yapılabilir. Aynı zamanda baş ve sırt kullanarak dönüş hareketlerine geçilebilir. Bu aşamalardan sonra sıçramalar başlar. Dansçı (bale öğrencisi) ancak hareketlerin mükemmeliyeti sağlandıktan sonra, sahne çalışmalarına başlayabilir. Sahne çalışmaları ise, klasik bale eğitiminde Repertuar dersi adı altında verilmektedir. Bu derste öğrencilerin bedenlerine ve yaşlarına uygun klasik bale eserlerinden parçalara yer verilerek

uygulanır. Vaganonova Metodu temel alındığında ders akışı ve hareketleri aşağıdaki gibidir :

5.1. BAR (BARRE) EGZERSİZLERİ

- a. Plié ya da Temps Lie
- b. Battement Tendu
- c. Battement Tendu Jeté
- d. Ronde de Jambe Par Terre
- e. Battement Fondu ya da Battement Soutenu
- f. Battement Frappé
- g. Ronde Jambe A'lair
- h. Petite Battement
- i. Battement Développé
- j. Grand Battement Jeté

5.2. ORTA (CENTER) EZGERSİZLERİ

- a. Plié ya da Addagio
- b. Battement Tendu
- c. Battement Tendu Jeté
- d. Dönüş Hareketleri
- e. Rond de Jambe Par Terre
- f. Battement Fondu
- g. Battement Frappe
- h. Ronde Jambe En'lair

- i. Petit Battement
- j. Grand Adagio Kombinasyonu
- k. Grand Battement Jeté.

5.3. ALLEGRO (SIÇRAMA)

- a. Isınma egzersizleri (Saouté, Echappé),
- b. Küçük Allegro (Asamblé, Jeté)
- c. Orta Allegro (Ballonné, Ouverte, Fermée)
- d. Grand Allegro'dan oluşur (Grand Sisonne Ouverte, Grand Pas de Chat)

Dersin en sonunda ise kol ve sırt egzersizleri yapılarak bitirilir.

Klasik bale eğitiminde bacaklar için 5 temel duruş pozisyonu bir de hazırlık pozisyonu vardır. (I., II., III., IV., V. ve IV. pozisyon) Kollarda ise, 3 temel pozisyon bir de hazırlık pozisyonu vardır. (I., II., III. ve hazırlık pozisyonu)

V. Pozisyon bu pozisyonlar arasında klasik bale de en çok kullanılan pozisyon olup, diğer kullanılan pozisyonlar I., II. ve IV. pozisyonlardır.

Resim 15.1: I. Pozisyon

Resim 15.2: II. Pozisyon

Resim 15.3: V. Pozisyon

Resim 15.4: IV. Pozisyon

Resim 16.1: Hazırlık Kol Pozisyonu

Resim 16.2: I. Kol Pozisyonu

Resim 16.3: II. Kol Pozisyonu

Resim 16.4: III. Kol Pozisyonu

5.4. KUĞU GÖLÜ BALESİNDE KULLANILAN TEMEL HAREKETLERİN AKADEMİK KLASİK BALE EĞİTİM MÜFREDATINDAKİ YERLERİ

Eserin ilk sahnelendiği tarihten günümüze kadar ulaşan değişik versiyonları incelediğimizde, koreografilerin temelinde yatan hareket gruplarının sadece farklı yorumlandığını görürüz. Fakat ana hareket kombinasyonlarının değişmediğini fark ederiz. Her bale eserinin farklı bir stili, farklı karakter yapısı bulunmaktadır. Ama özünde Akademik Klasik Bale eğitim müfredatının temelleri yatmaktadır. Bu ikisi birbirine bağlı durumdadır. İyi bir temel eğitiminiz var ise profesyonel hayatta her zaman bir adım önde'siniz demektir.

5.5. AKADEMİK KLASİK BALE EĞİTİMİNDE Kİ ANA POZLAR

Akademik Klasik bale eğitimin de kullanılan ve hemen hemen her hareketle kombine edilebilecek Temel Pozlar bulunmaktadır. Bunlar:

Epaulement Croisée ve Effacée öne ve arkaya, Ecartée öne ve arkaya, I., II., III., IV Arabesque'tir. İlk yıl sadece I., II., III. Arabesque'ler öğrenilir. Sonraki yıllar da sırasıyla tüm pozlar öğrenilir.

Resim 17.1: Croisée öne

Resim 17.2: Croisée arkaya

Resim 17.3: Effacée öne

Resim 17.4: Effacée arkaya

Resim 17.5: Ecartée öne

Resim 17.6: Ecartée arkaya

Resim 17.7: I. Arabesque 90 derece'de

Resim 17.8: II. Arabesque 90 derece'de

Resim 17.9: III. Arabesque 90 derece'de

Resim 17.10: IV. Arabesque 90 derece'de

5.6. ATTITUDE CROISÉE VE EFFACÉE

Attitude Fransızca duruş anlamından gelir. Poz Attitude Croisée ve Effacée Klasik Bale eğitiminin 2. yılında I., II., III. Arabesque pozlar 90 derecede yapılmaya başlandıktan sonra öğretilir. Kuğu Gölü balesinin her sahnesinde, özellikle kuğuların dansı ve en önemlisi Baş Kuğu Odette-Odile'in kendini en güzel, ifade ettiği temel pozlardan biridir.

Resim 18.1: Attitude Effacée 90 derecede **Resim 18.2: Attitude Croisée 90 derecede**

Resim 19: Attitude Kuğu Gölü, Odette

Kaynak: <https://criticaldance.org/the-mariinsky-ballet-swan-lake/>

5.7. I. ARABESQUE

Arabesque kelimesi dekoratif obje, süsleme sanatı ve “Arap Stili” nden gelmektedir.

Eğitimin ilk yılının II. yarısında öğrenilen hareket, klasik bale egzersizlerinin ve bale eserlerinin en temel pozudur. Kuğu Gölü balesi’nde, hem kuğu sahnelerinde hem de saray sahnelerindeki danslarda farklı bir stilde karşımıza çıkar.

Hareket ilk yıl ortada Battement Tendu’den yere (point tendu) açılarak yapılır. İlk öğrenimde 4/4’lük müzik kullanılır. Daha sonraki yıllarda ise, hem kolların hem de bacakların açı dereceleri arttırılır ve başka egzersizlerle birleştirilebilir.

Hareket başlangıcında bacaklar V. pozisyonda, kollar ise hazırlık pozisyonundadır. Beden salonun 3. ya da 5. noktasına dönüktür. 4 sayıda kollar I. pozisyona gelirken bakış avuç-içindedir. 4 sayıda bacak arkaya battement tendu açılırken aynı zamanda bir kol II. pozisyona yani yana açılırken bir kol ise I. pozisyondan öne doğru Alongée (uzatılmış) pozisyonuna getirilir. İki kolun aynı yükseklikte olması çok önemlidir. Baş, bakış öndeki elin orta parmağına doğrudur ve çene çok hafif yukarıdadır.

Kuşu Gölü Balesi içindeki I. Arabesque'in kullanıldığı temel hareketler Pas Gliséé ve Sisonne Temps Levé'dir.

Resim 20.1: I. Arabesque point üstünde **Resim 20.2: I. Arabesque point üstünde**

Resim 21 : I. Arabesque Kuğu Gölü, Odette

Kaynak : https://cvj1llwqcyay0evy-zippykid.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2014/08/dm-swan-lake-yulia-stepanova-corps-de-ballet_1000.jpg

5.8. PAS GLISSÉ

Glissé kelimesinin sözcük anlamı kaymak-atlamak olarak bilinir. Bu hareket özellikle Kuğu Gölü Balesi'nin 2. ve 4. perdelerinde Kuğuların dansında ve 1. tablo'da soyluların dansı 'Pas de Trois' da sıkça rastlanır.

Hareket klasik bale eğitiminde 4. yılda bale dersi içerisinde ayrı bir egzersiz olarak 2/4 ya da 4/4'lük müzik kullanılarak öğrenilir.

Glisseé ortada tek bacak plié üzerinde diğer bacak ise 90 derece de I. Arabesque pozunda öne zıplamadan kayar gibi birkaç kez ilerleyerek yapılan bir

harekettir. ilk önce beden 3. ya da 5. noktaya doğru dönük düz çizgi halinde hareket biraz daha öğrenilip, pratik yaptıktan sonra 6. noktadan 2. noktaya ya da 4. noktadan 8. noktaya doğru diagonal çizgi halinde uygulanır.

Arka-arkaya 4-8 tekrar yapılabilir ve sonraki yıllarda başka hareketlerle birleştirilebilir.

5.9. SISONNES

Sisonne 2 bacadan tek bacak üstüne zıplamak anlamındadır. Kendi içinde büyük, küçük olmak üzere ikiye ayrılırlar.

Küçük Sissone'lar: Simple, Ouverte, Tombée, Fermée Temps levé

Büyük Sissone'lar: Fondue, Ouverte 90, Tombée 90,

Genelde bütün Sisonne'larda 3/4 lük ya da 6/8 lik müzik kullanılır.

Sisonne Temps levé, (Sahne Sisonne'u) çoğu bale eserinde sahneye giriş-çıkış yapmak ya da bale dersinde hareketler arasındaki bağlantıyı kurmak için kullanılan ve tek bacak üzerinde yapılan bir sıçrama hareketidir. Kuğu Gölü Balesi'nde 2. perdede beyaz kuğuların giriş bölümü ve birbirileriyle yer değişimlerinde sıkça karşımıza çıkar. Bu hareket Klasik Bale eğitiminde 2. yıl öğrenilir. Sisonne Temps levé sahne Sisonne'u olarak da bilinmektedir. Hareket tek başına uygulanamaz. Mutlaka bir hareketle birleştirilmelidir. En basit şekli adım alınarak yapılandır. Bu hareket bütün Arabesque pozisyonlarında yapılabilir. (I., II., III., IV.)

Öndeki bacak öne doğru çok hızlı bir şekilde yeri iterken aynı esnada sıçrama meydana gelerek arka bacak 90 dereceye kadar yükselir. Bakış sağ eldeki orta parmağın üstündedir. Hareket öncelikle düz çizgide yapılır. Sonrasında diagonal

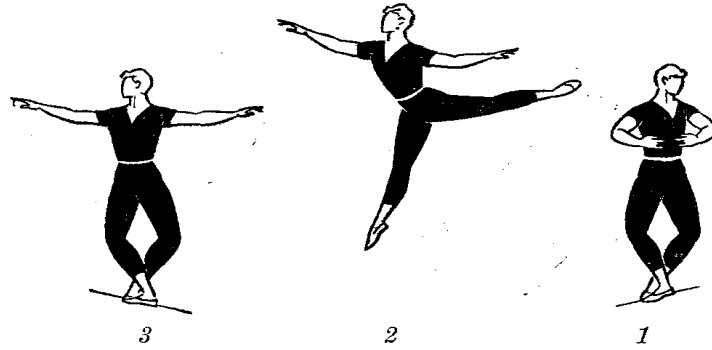
çizgide tekrarlanır. Hareket iyice öğrenildikten sonra başka hareketlerle kombinasyon yapılabilir. Bu kombinasyonlardan klasik bale eğitiminde belkide en çok kullanılanı ise, Sisonne Temp Levé ve Pas de Chat'dır.

Kısaca Sisonne- Pas de Chat diye adlandırılan hareket kombinasyonu özellikle Kuğu Gölü Balesi'nin, 2. ve 4. perdelerinde "kuğuların dansları" nda sıkça gözümüze çarpar.

5.10. SISONNE FERMÉE

Sisonne Fermée Fransızca da kapatmak anlamına gelir. Sisonne 2 bacadan tek bacağa üstüne zıplamak demektir. Fakat bazı Sisonne'lar 2 bacadan başlayıp, 2 bacadan da bitebiliyor. Sisonne Fermée'de bunlardan bir tanesidir. Bu hareket klasik bale eğitiminde 1. yılın sonunda öğrenilir. İlk öğrenildiğinde 4/4' lük müzik kullanılır. Başka hareketlerle birleştiğinde ise 3/4 'lük müzik kullanılabilir. Genellikle hem eğitim yıllarında hem profesyonel klasik bale topluluklarında bale derslerinde çokça kullanılmasının sebebi ise, Orta Allégro hareketlerinin temelini oluşturması ve dersin akışında Grand (Büyük) Allégro'lara bağlantıyı kuran kilit hareketlerin başında olmasındandır.

Sisonne Fermée öne, arkaya, yana, poz Croisée, Efface, Ecartée öne-arkaya ve I., II., III., IV Arabesque'lerde yapılabilir. Bu hareket Kuğu Gölü Balesi'nde I. tablo Pas de Trois erkek solo'da Ecartée Fermée, 2. perde Odette solo'da Sisonne Fermée I. Arabesque kullanılmaktadır.

Çizim 1: Sisonne Fermée I. Arbesque

Kaynak: N. TARASOV, 227

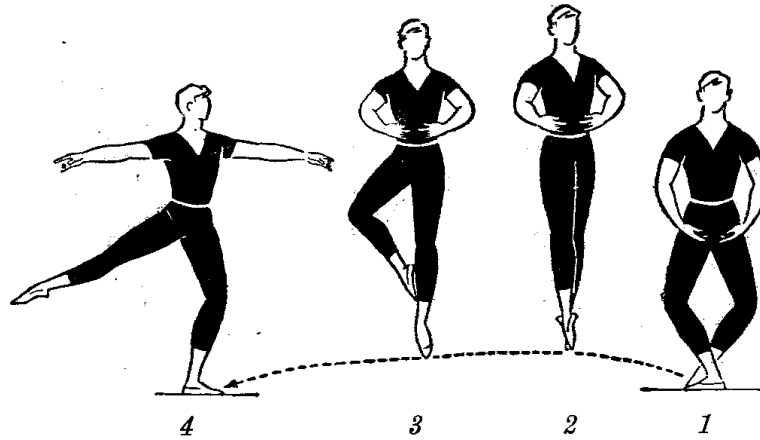
5.11. SISONNE OUVERTE

Sisonne Ouverte, açık sisonne demektir. Hareket açık bacakta biter. Küçük Sisonne Ouverte klasik bale eğitiminin 2. yılında, Büyük Sisonne Ouverte ise 4. yılda öğrenilmeye başlanır.

Küçük Sisonne Ouverte, (45 derece) olduğun yerde ve En turnant şeklinde, Grande (büyük) Sisonne Ouverte olduğun yerden oldukça yukarı, bütün yönlerde ve ilerleyerek, yarım dönüş-tam dönüş ve battu ile yapılabilir.

Sisonne Ouverte'nin en basit öğrenme şekli yana point tendu ile'dir.

Sisoone Ouverte, tek başına yapıldığında, 2/4 ya da 4/4'lük müzik, başka hareketle birleştirildiğinde örneğin; Ballonné 6/8' lik müzik kullanılır. Grande Sisonne Ouverte'lerde her zaman 3/4'lük müzik kullanılır. Kuğu Gölü Balesi 1. tablo Pas de Trois 1.ve 2. kız solo'larda, Prens Siegfied'in solo'larında her türlü versiyonu kullanılmaktadır.

Çizim 2: Sisonne Ouverte yana

Kaynak: N.TARASOV, 223

5.12. SISONNE FONDUE

Sisonne Fondue, eriyen sisonne anlamına gelir. Sisonne Fondue büyük zıplama kategorisindedir. Sisonne Fermée’de olduğu gibi ilerleyerek (uçar gibi) her yöne 90 derecede yapılır. Hareket esnasında 90 dereceye açılan bacak, demi plié’yi derinleştirerek ve geciktirerek kapatılır. Destek bacak (alttaki bacak) açılan bacdktan önce aşağıya iner. Hareketin Sisonne Fermeé’den ayrılan en önemli özelliği de bu kısımdır.

Bu hareket eğitimin 5. yılında yana bacak değiştirerek 2/4’lük eşliğinde öğrenilir. Hareket öğrenildikten sonra diğer temel pozisyonlarda uygulanır. Sisonne Fondue öne, arkaya, yana, poz Croisée, Effacée, Ecartée öne-arkaya ve I., II., III., IV Arabesque’lerde gibi. Kuğu Gölü Balesi’nde 2. perde Odette solo’sunda Sisonne fondue I. Arabesque kullanmaktadır.

5.13. PAS DE CHAT

Pas de Chat kedi adımı anlamına gelir. Genelde 4/4 ya da 2/4'lük müzik kullanılır. Hareket eğitimde 2. yıl öğrenilir.

En dehors (dışa doğru) V. pozisyon sol bacak önde demi plié beden, nokta 2'e baş nokta 8'ye dönüktür. (épaulement croisé) Arkadaki ayağı diğer bacağın dizine getirirken aynı zamanda havada diğer bacağı yakalayıp bacak değiştirerek V. pozisyona kapatılır. Kollar havadayken hazırlık pozisyonundan I. pozisyona, hareketin bitiminde sol kol I. pozisyonda, sağ kol II. pozisyondadır. Baş, bakış sol koldadır.

Pas de Chat hareketi, başka bir hareketle kombine edildiği zaman genellikle kollar I. pozisyondadır. Hareketin aynısı En dedans(içe doğru)'ta yapılabilir. Kuğu Gölü Balesi'nde 2. perde Beyaz Kuğuların sahnesinde çokça kullanılmaktadır.

5.14. PAS BALLONNÉ

Pas Ballonné tek bacak üzerine yapılan bir sıçrama hareketidir. Hareket zıplayan bir topa benzetilir. Çalışan bacak hangi yöne açılıyorsa hareket o yöne yapılır. Hareketin bitişi Sur le cou de pied (cou de pied üstünde)'tedir. Ballonné öğrencilerin seviyesine göre eğitimin 2. ya da 3. yılında öğrenilir. Büyük sınıflarda küçük zıplama hareketlerinde (1.ve 2. zıplama kombinasyonlarında) mutlaka kullanılması gereklidir. Hareket ilk öğrenildiğinde 2/4'lük müzik daha sonra 4/4'lük müzik kullanılabilir. Sahnede özellikle toplu danslarda sıkça kullanılır.

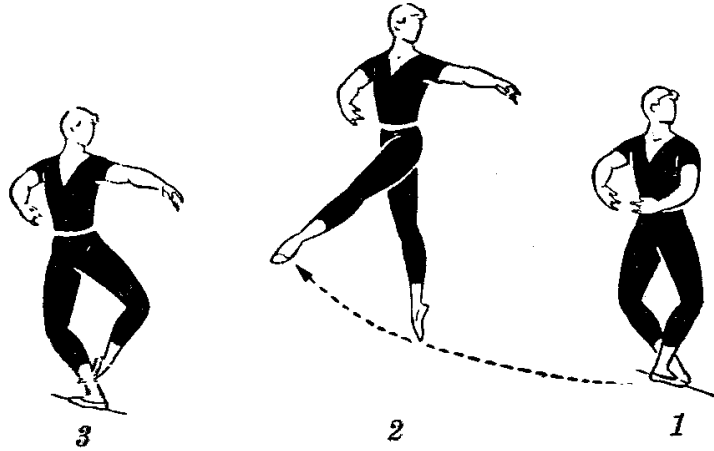
Ballonné klasik bale derslerinde zor bir sıçrama hareketi olarak tanınır. Grande Jeté ve bunun gibi Grande Allegro hareketlerine yardımcı bir hareket olduğu

da söylenebilir. İlk önce ilerlemeden yukarı sıçrayarak yapılır ve Asamblé ile bitirilir. Hareket öğrenildikten sonra arka-arkaya 3-4 defa yapılabilir. Bir sonraki etapta ise ilerleyerek Ballonné'ye geçilir.

Öğrenim sıralaması şöyledir;

1. Ballonné yana 2. pozisyon
2. Poz Croisée öne-arkaya
3. Poz Effacée öne-arkaya
4. Poz Eccarté öne-arkaya'dır.

Kuşu Gölü balesi'nde 2. ve 4. perde kuğu'ların danslarında kullanılmaktadır.

Çizim 3: Pas Ballonné Croisé öne

Kaynak: N. TARASOV, 228

5.15. PAS COUPÉ BALLONNÉ (POINT ÜSTÜNDE)

Pas Coupé Ballonné eğitimin 2. yılında öğrenilir. Hareket ilk önce $\frac{3}{4}$ lük müzikte, her bir Ballonné $\frac{2}{4}$ tempoda daha sonra ise, $\frac{2}{4}$ 'lük müzikte $\frac{1}{4}$ tempoda

uygulanır. V.pozisyon sağ bacak Epaulement Croisée sol bacak, sağ bacağın (destek bacağın) arkasında sur le cou de pied'edir. Sol bacak (çalışan bacak) point üstüne çıkarken sağ bak çok kuvvetli bir şekilde öne 45 derecede battement yapar. Aynı zamanda beden enface kollar hazırlık pozisyonundan öne açılır. Sol bacak demi plié sağ bacak ise sol bacağın arkasına sur le cou de pied'e (Cou-dePied üstünde) gelir. Beden çok hafif sol tarafa eğilirken sol kol I. pozisyona sağ kol da II. pozisyona baş ise sol dirsektedir. Kuğu Gölü balesi'nde 2. ve 4. perde kuğu'ların danslarında kullanılmaktadır.

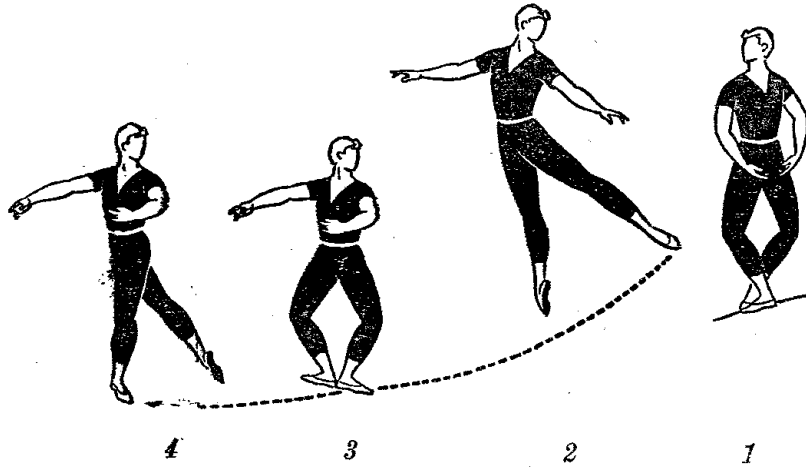
5.16. PAS DE BOURRÉÉ SUIVI

Pas de bourréé souivi, durmaksızın kopmadan, akıcı, biribiri ardından gelen ve birbirine bağlı (zincir gibi) anlamındadır. Klasik bale eğitiminin 1. yılında ilk önce relevé demi point'te sonrasında point üstünde öğrenilir. Düz çizgide, diagonalde ve daire çizerek yapılabilir. Point üstünde yapılan danslarda, dansın en önemli parçası sayılabilir. 1.sınıfta 2/4'lük müzik daha yüksek sınıflarda ise, 3/4'lük müzik kullanılır. Kuğu Gölü Balesi'nin kadın danslarının en önemli hareketlerinden biridir. Bu hareket bazı sahnelerde sakinliği, bazı sahnelerde ise heyecanı temsil eder. Bütün perdelerde ve Kuğu'ların danslarında kullanılmaktadır.

5.17. PAS FAİLLİ

Pas Faili, Fransızca kuvvetsiz anlamından gelir. Bu hareket klasik bale eğitiminin 5. yılında öğrenilir. Grande Assemblé, Grande Jetés, Failli Coupé, Grande Jeté Attitude hareketlerine hazırlık olarak kullanılır. Özellikle Adagio'larda IV. Arabesque'de Point Tendu pozunda çok sık kullanılır. Kuğu Gölü Balesi'nde 1.

tabloda erkek ve 2. kız solo'larında Prens Siegfried'in bazı bölümlerin de kullanılmaktadır.

Çizim 4: Pas Failli

Kaynak: N. TARASOV, 228

5.18. PAS EMBOITÉ

Bacakların sırasıyla ve ardarda öne-arkaya atarak yapılan bir sıçrama hareketidir. Bu hareket yerinde ve ilerleyerek yapılır. Pas Emboité kadın danslarında kullanılır. Öne 45 ve 90 arkaya sadece 45 derecede yapılır. Hareket öne 45 derecede yapıldığı zaman dizler düz ya da hafif kırık olabilir. 90 derecede ise sadece kırık dizlerle yapılır.

Çalışan bacak öne açıldığında parmak ucu, destek bacağın parmak ucu ile aynı çizgide olmalıdır. Bu harekette 2 bacağın birbiri ile havada kesişmesi gerekmektedir.

Pas Emboité olduğun yerde, ilerleyerek düz çizgide, ilerleyerek diagonal çizgide ya da daire çizerek yapılabilir.

Kuğu Gölü Balesi'nde 2. perdede de Kuğu'ların sahneye girişinde, 4. küçük Kuğu'nun danslarında belirgin bir şekilde hareket gözükmemektedir. Bu iki dansda da 45 derecede dizlerin gergin şeklini görmek mümkün olduğu gibi, kuğuların girişin de ilerleyerek, 4 küçük kuğu'lar da ise olduğu noktada hareket uygulanmaktadır.

5.19. BATTU'LER (Batterie)

Battu bir bacağın diğer bacağa vurması(çarpası) anlamına gelir. Vurma öncesi ve sonrasında mutlaka bacaklar, V. pozisyondan yanlara doğru açılıp, demi pilé'ye yada 2 bacak üstüne inmelidir.

Royale, Pas Echappé-battu, Entrechat-quatre, Entrechat-six, Brisse 2 baccaktan 2 bacağa yapılır. Entrechat-trois, Entrechat-cinq ve Entrechat-sept 2 baccakta başlayıp tek baccakta biter.

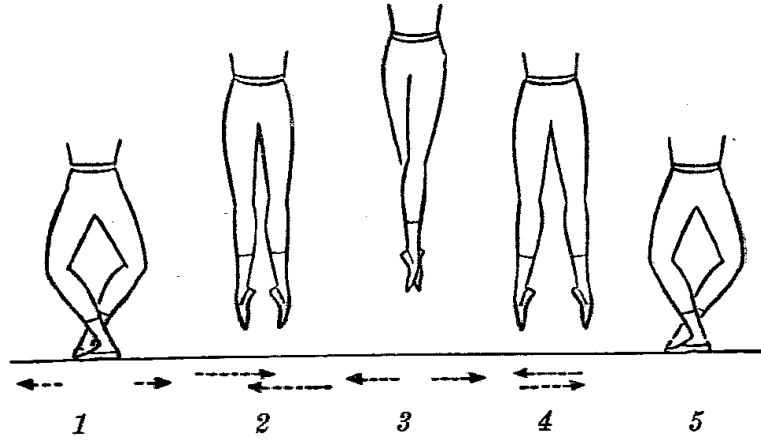
Bütün Battu'lerde kadın dansçılarda hareketi yaparken baldırın, erkek dansçılarda ise kasıklardan parmak ucuna kadar bütün bacağın birbirinden geçmesi gerekir.

Battu'lerin başlangıç sınıfı eğitimde 4. yıldadır.

Öğrenme sırası şöyledir; Pas Echappé-battu, Royale, Entrechat-quatre, Assemblé-battu, Jete-battu, Entrechat-cinq Entrechat-six.

Battu'ler ve içinde battu bulunan hareketler, klasik bale'de dansçının teknik ve virtüözlük anlamında gelişmesin de büyük rol oynamaktadır. Öyle ki, Battu'ler bütün klasik bale eserlerinde hem kadın, hem erkek dansçılarda karşımıza çıkmaktadır. Kuğu Gölü balesi 1.tablo Pas de Trois erkek ve Coda kız solo, 3. Perde

Odile solo, 4 küçük kuğu'nun danslarında ve Prens Siegfried'in her sahnesinde de battu'ler kullanılmaktadır.

Çizim 5: Battu

Kaynak: N. TARASOV,247

5.20. DÖNÜŞ HAREKETLERİ

Dönüş ve dönüş hareketleri klasik bale'nin en önemli ve kapsamlı teknik hareketlerindedir. Klasik bale'de dönüş kelimesi, Tour ya da günümüzde çok kullanılan Pirouette kelimesiyle telafuz edilirler. Tour kelimesi Fransıca'da kullanılan çok eski bir terimdir.

Dönüş yapabilmek için, çok kuvvetli ayak bileği, sırt ve karın kaslarına sahip olmak, çok hızlı kol ve baş kullanımlarının olması gerekmektedir.

Dönüş eyleminin kavranması ve geliştirilmesi için klasik bale eğitiminin ilk yılında başlanır. İlk öğrenildiğinde 2 bacadan 2 bacağa sadece baş kullanılarak yapılır. 2.yıl tek bacak üzerinde tam taban ya da relevé de hazırlık yapılır. Daha sonra öğrenciler hazırsa, tek dönüş relevé ya da point'te yapılabilir. Hareket iyice

kavrandıktan sonra dönüş sayıları arttırılabilir ve farklı dönüş hareketlerine geçilebilir.

Tek bacak üzerinde dönüş hareketlerinin başlangıcı sırasıyla II., V., ve IV. pozisyonda yapılan tour pirouette'lerdir.

Pirouette çeşitleri: II., V., IV. pozisyondan Pirouette, Tour-Dégagé, Tour-Piqué, Pirouette-Temps Relevé, Pirouette-Temps Sauté, Tour-Tirebouchon, Tour Fouette, Grand Tour'lar...

Bu dönüşlerin hemen hemen hepsi Kuğu Gölü Balesi'nin her perdesinde ve her solo'da kullanılmaktadır. Bunun en önemli örneği ise, Siyah Kuğu Odile'in Pas de Deux solo performansında ki IV. pozisyondan yaptığı pirouette'ler, daire çizerek yaptığı tour-piqué'ler, diagonalde çizgide yaptığı tour-chaines'ler ve finalde ard-arda yaptığı 32 fouette'lerdir.

5.21. POR DE BRAS (ÜST BEDEN HAREKETLERİ)

Por de Bras, bütün üst bedeni (sırt, baş, kol, el) kullanarak yapılan hareketlerin bütünüdür. Klasik balede Por de Bras'lar, çok büyük rol oynamaktadır. Çünkü kolların güzelliğini, yumuşaklığını, vücudun hareketliliğini ve elastikiyetini, baş kullanımlarını kısacası dansın çok önemli parçasını ortaya çıkaran unsurdur.

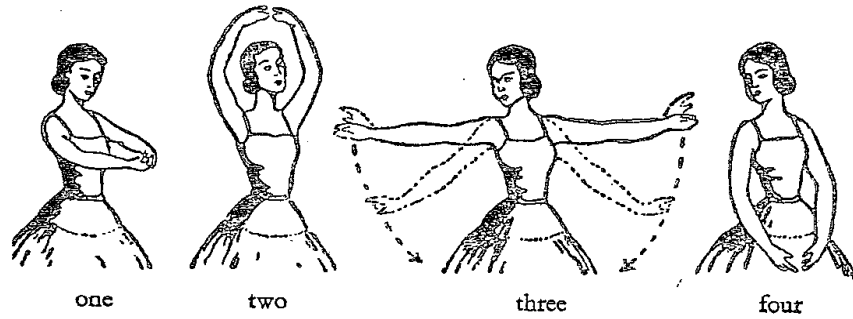
Basit Por de Bras'lar klasik bale eğitiminde, 1. yılda el kullanımları öğrenildikten sonra öğrenilir. Başlangıçta tek başına bir egzersiz yapılıır. Daha sonra birleşebileceği hareketlerle birlikte ve ayrı olarak yapılabilir. (Plié, Rond de Jambe Parterre, Adagio gibi.) Por de Bras özellikle Adagio'ların en önemli elementlerinden biridir.

Por de Bras'ların farklı özelliği de müzik tempolarının değişmesine rağmen, hareketin yumuşaklığını ve formunu kaybetmemiş olmasıdır.

Por de Bras 2 bacak üstünde, tek bacak üstünde, Relevé'de ve Point üstünde yapılabilir.

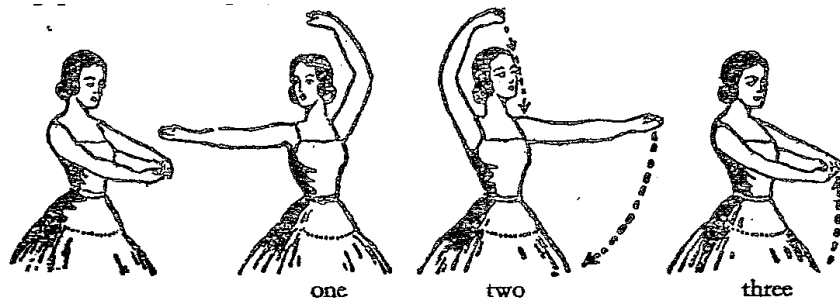
Büyük sınıflarda Por de Bras'lar, zıplamalarla beraber yapılır. (Jeté Renverse, Sisonne Renverse)

Kuşu Gölü Balesi'nin esere ismini veren en önemli bölümlerinden biri olan Kuşu'ların dansında, Kuşu figürünü ortaya çıkaran Pos de Bras'ların kullanımlarıdır.

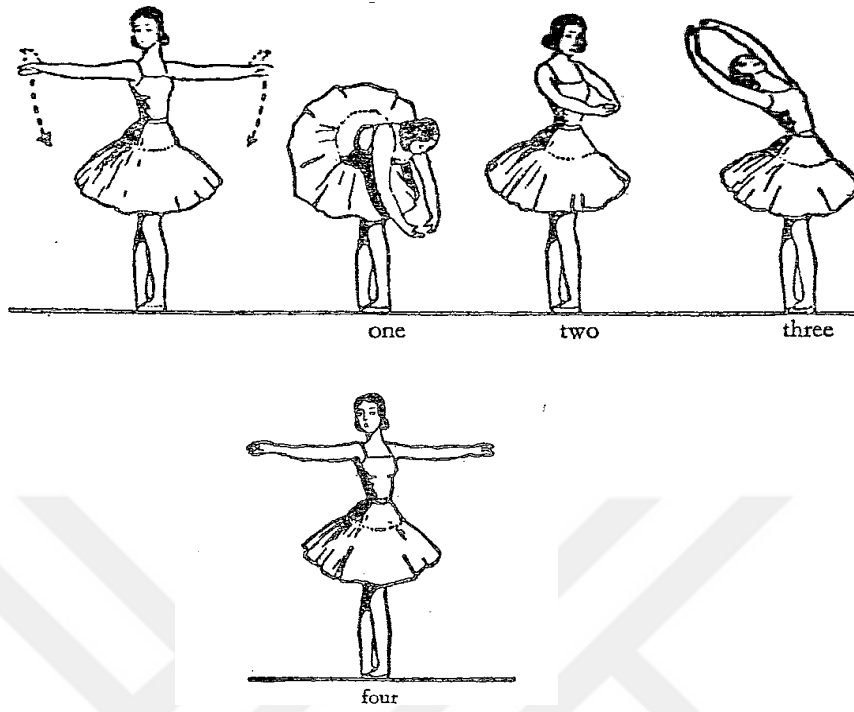
Çizim 6: I.Por de Bras

Kaynak: A. VAGANOVA,45

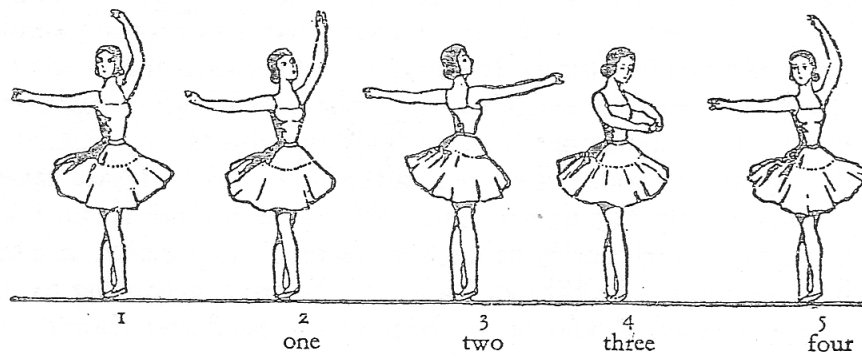

Çizim 7: II.Por de Bras

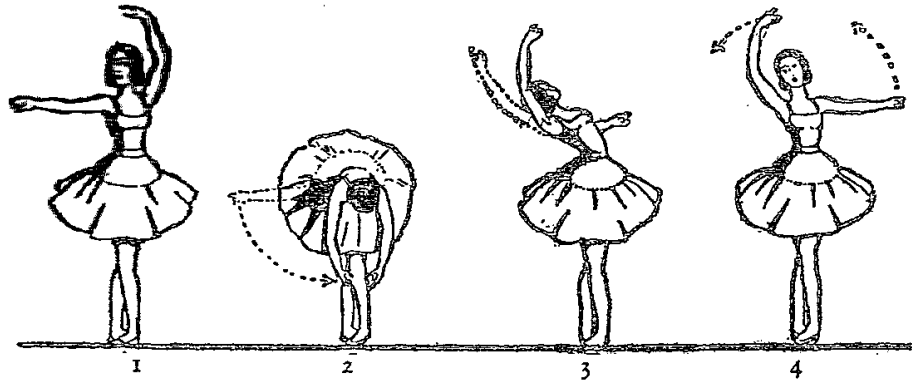
Kaynak: A. VAGANOVA, 46

Çizim 8: III.Por de Bras
Kaynak: A.VAGANOVA, 46

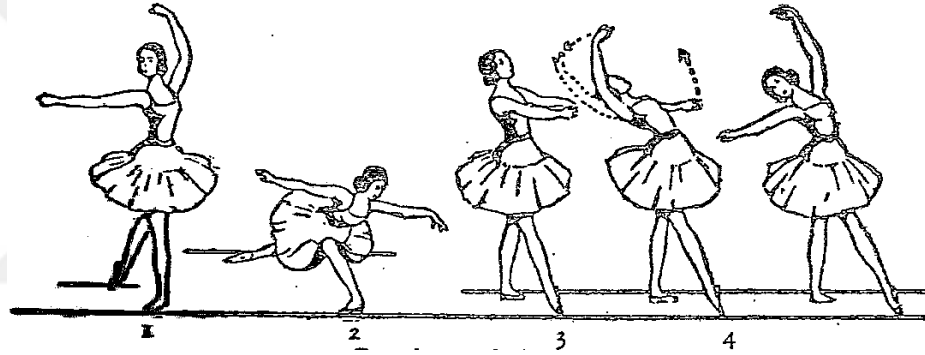

Çizim 9: IV.Por de Bras
Kaynak: A. VAGANOVA, 47

Çizim 10: V. Por de Bras

Kaynak: A. VAGANOVA, 49

Çizim 11: VI. Por de Bras

Kaynak: A. VAGANOVA, 49

6. SONUÇ

Bedenin güçlü bir ifade aracı olarak kullanılmasını sağlayan bale'nin bir sanat disiplini olarak gelişmesi yüzyıllar almıştır. Günümüze kadar ulaşmasının sebebi ise, bale'nin sürekli olarak doğru değişimler göstererek, içeriğinde önemli ekolleri barındıran EVRENSEL bir dil haline gelmesindedir.

Gerek eğitim sistemindeki müfredat programının içindeki hareket kurallarının benimsenip, doğru uygulanması, gerekse yardımcı meslek derslerinin arttırılıp bedene farkındalık kazandırması sadece bale'nin değil diğer sanat dallarında ayrı bir düzeye çıkarılmasını sağlamıştır.

Bu tez çalışmasında, böyle bir düzeyde çok eski bir tarih geçmişi olan ve bugüne ulaşabilen KUĞU GÖLÜ BALESİ'nin özellikle KUĞU figürünü ele alarak içerisinde barındırdığı temel hareketlerin özetini oluşturmaktadır.

Uluslararası birçok yarışmada da en çok tercih edilen KUĞU figürü her kadın dansçının ya da dansçı adayının dans etmek istediği bir rol model'dir.

7. KAYNAKLAR

VAGANOVA Agrippina (1946), **Basic Principle Of Classical Ballet Russian Ballet Technique**, Kamin Dance Publishers, New York.

TARASOV Nikolai (1971), **Klasik Bale**, Moskova.

PISAREV A.- KOSTROVISTKAYA Vere (1976), **Klasik Bale**, St.Petersburg.

BARIN Nasuh (1999), **Batı Dans Tarihi**, Türk Tarih Kurumu, Ankara.

GUEST Ivor (1986), **Bale Tarihi**, Çev. Aysun Aslan, Cem Ajans, İstanbul.

LUKANOV Petar (2009), **Dans ve Bale Tarihi**, Sofia.

FADEYECHEV Nikolai (1981), **Bolshoi Ballet**, Planeta, Moskova.

FADEYECHEV Nikolai (1976), **Bolshoi Ballet**, Planeta, Moskova.

<https://www.britannica.com/biography/Enrico-Cecchetti>

8. EKLER

8.1 Kuğu Gölü Balesi 2. perde Görseli

9. ÖZGEÇMİŞ

1980 yılında İstanbul'da doğdu. 1987-1991 yılları arasında 19 Mayıs ilköğretim okulunda okurken 1988-1991 yılları arasında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi İstanbul Devlet Konservatuvarı Bale Anasanat Dalı Yarı zamanlı prormını tamamladı.

1991-1998 yıllarında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi İstanbul Devlet Konservatuvarı Bale Anasanat Dalı Lise bölümünden mezun oldu.

1999-2004 yılları arasında Müzik, Dans ve Resim Sanatları Akademisi, BALE SANATI –BALE PEDAGOJİSİ LİSANS bölümününü YÜKSEK başarıyla tamamlamış olduğu için, BALE SANATI-PEDAGOG ünvanını almaya hak kazanmıştır.

Aynı yıllar arasında İstanbul Devlet Opera balesi'nde sözleşmeli bale sanatçısı olarak görev almıştır.

2014 yılında, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi İstanbul Devlet Konservatuvarı Bale Anasanat Dalı Lisans bölümünden YÜKSEK ONUR BELGESİ ile mezun oldu.

2015 yılında, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi İstanbul Devlet Konservatuvarı Bale Anasanat Dalı Yüksek Lisans programına başladı.